

אַבְרָהָם אַבּוֹלְעֶפֶיָה

פּוֹאֵמָה הַסְטוֹרִית

מאת

מֹשֶׁה פִּינְשֵׁטִין

לזכרה הטהור של אסתר שלי ז"ל,

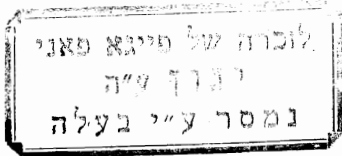
אשת נעורי ותומכת גורלי,

שנקטפה ממני לפתע פתאום בשעת סיורנו בארץ,

בליל חמישי של חנוכה תשי"ד

מוסד בְּנֵאלִיק · ירושלים

אברהם אבולעפיה

[1290—1240]

אברהם אבולעפיה נמנה עם קבוצת האישים המופלאים, שהקימה אותה תקופה גורלית רבת התעיות והסתירות, ההזיות והגדודים—תקופת ימי-הביניים. דומה, שהחיים היהודיים באותה תקופה נזרקו בתוקף התנאים מתוך מסלולם הקבוע לתוך איזה חלל חסר-כיוונים ומטרות. פילוסופיה וקבלה, געגועים על גאולת האומה ונסיונות להחיש גאולה זו בכוח, ועם זאת כמיהה למלכות שדי, שתרד על כל האנושות כולה. נפשו הערה ודמיונו המשולב—הב של אברהם אבולעפיה ספגו לחוכם את הבולמוסים הללו. כל אורחות חייו, נדודי הגוף והנשמה שלו, חלומותיו אף שגעונותיו מעידים על הערטילאות הדוויה של תקופה זו.

בן סאראגוסה שבספרד היה. 'בעודני יונק שדי אמי יצאתי עם אחי ואחיותי לטודילה אשר בנאבארא', אלה דבריו הם. כך נתגלגל הילד הרגיש לאותה עיר בה נולד ר' בנימין הנוסע מטודילה. אין ספק, שמסעותיו של ר' בנימין לא נסתמו מנער מופלא זה. ראייה לדבר, שגם הוא יוצא למסעותיו בהיותו אך בן י"ח ונפשו אחזת-ההזיה למצוא את עשרת השבטים, וכך להביא גאולה לעמו. בדרכו לארץ-ישראל הוא מתעכב ומן-מה ביוון ושם הוא נושא אשה, אבל לאחר כמה ימים הוא עוזבה, ועולה לארץ-ישראל, לעיר עכו. מעיר זו, מרכזם של הצלבנים, הוא ממשיך בדרכו לאסיה, אל מחוז חפצו—מקומם של עשרת השבטים,

ABRAHAM ABUL'AFIA

A POEM

BY MOSHE FEINSTEIN

כל הזכויות שמורות למוסד ביאליק
נדפס בדפוס הממשלה, הקריה, תשט"ז
Printed in Israel, 1956

PJ
50
6F
A9
195

בצירוף האותיות ראה אבולעפיה את הפתח לא להכרת ה-
אלוהות בלבד, אלא גם את הדרך אל הנבואה ואל הגאולה. רעיון
הגאולה של ישראל נסתבך בנפשו עם עוד שאיפה דמיונית, והיא -
להחזיר את העולם הנוצרי ואת כל העולם כולו אל מחצבתם
המקורית, אל תורת משה. רעיון זה הסעיר את נפשו כל-כך עד
שקם והלך לעיר רומא בחודש אב שנת 1281. בערב ראש-השנה
התייצב לפני האפיפיור מארטין הרביעי, וקיווה שיעלה בידו
להכניסו לדת ישראל ועל-ידי כך להחזיר ממילא את הנוצרים
אל המקור היהודי. לפי דבריו, עלה בידו לשוחח עם האפיפיור,
והלז דן אותו לשרפה; והוא מספר, שניצל משרפה משום שה' נתן
לו 'שתי פיות'. עניין זה של 'שתי פיות' אומר, כמובן, דרשני.
ייתכן שאבולעפיה השתמש בשיחתו עם האפיפיור, אם זו באמת
נתקיימה, בהשקפתו כי מספר הספירות הוא לא עשר, כמקובל
בתורת הקבלה, אלא שלוש, מין שילוש שהאפיפיור ראה בו הס-
כמה לנצרות. סברה זו הביע אבולעפיה בדבריו אלה: 'זאם
בפעולותיו כן, אם כן יש לו יתברך שם מיוחד מורה על עצם אחד
שהוא גם כן משולש, והשילוש ההוא הוא יחוד. אין ראוי שיקשה זה
בענין, וזה יתגלה לך מסוד שמותיו יתברך שהם שלושה, ושלש-
תם יחד מורים על עצם אחד מיוחד: אהיה אשר אהיה; וכן, יהוה,
יהוה, יהוה; וכמו כן, קדוש, קדוש, קדוש'. אך מעניין הדבר, כי
אבולעפיה בספרו 'החשק' אומר: 'זאם יאמר לך אדם שהאלו-
הות שלושה, אמור לו: שקר וכזב, שכן ש'ל'ש'ה' בגימטריא ש-
קר וכזב'.

הוא נאסר על-ידי האפיפיור בבית-האסורים של בית-הספר
הפרנציסקני שברומא למשך עשרים ושמונה ימים, וכנראה בכ-
בליים. לזכר הצלתו זו כתב את ספרו, ספר נבואה, בשם 'ספר
עדות'.

כמה התגשויות היו לו לאבולעפיה עם הרבנים, ובעיקר עם

כביכול. נהר הסמבטיון האגדי לא נתגלה לפניו והוא חוזר לאי-
טליה, משתקע בעיר קאפואה, סמוך לרומא, ושם הוא נעשה
לאחד מתלמידיו של הפילוסוף ר' הלל מזוירונה. מפי המורה
וההוגה הגדול הזה לומד אבולעפיה את 'מורה נבוכים'. הפילו-
סופיה וההיגיון שלו אינם מיישבים את דעתו הסוערת, אינם מתר-
צים את הבעיות המנסרות במוחו ובנפשו. קצר מצע הפילוסופיה
משיוכל להשתרע עליו, והוא חוזר ואוחז במקל הנדודים. הוא שב
לספרד ומתחיל להתעמק ב'ספר היצירה'. כנפים צמחו לו לפ-
תע פתאום. הוא מתמלא דמיונות: 'ותחי רוחי בקרבי ורוח ה'
הגיעה לפי, ורוח קדושה נוססה בי. ואראה מראות נוראות ונפל-
אות על ידי מופת ואות. ובכללם התקבצו סביבי רוחות קנאות
וראיתי דמיונות שגיאות, ונבהלו רעיוני, כי לא מצאתי איש מאישי
מיני שיורני... על כן הייתי כעוור ממשש בצהרים ט"ז שנה, והש-
טן על ימיני, והייתי כמשוגע ממראה עיני'.

מתעוררים בו כיסופים להשיג את מעלת הנבואה בדרך הצירור-
פים, הנוטריקון והגימטריאות. כל העולם כולו, כל כוחות הב-
ריאה, כל סודות האין-סוף - כולם סגורים ומסוגרים בתוך
האלף-בית העברי. 'העולם בתור אות' נעשה לרעיון המרכזי,
להזיה המרכזית בתוך נפשו. הכול צפון בתוך האותיות העבריות,
ומחוצה להן אין כלום. יש לגולל ולפתוח את המגילה המסתורית
הזאת, האות, ואז יתגלו כל הסודות כולם ותתורצנה כל הקושיות
והאבעיות כולן, של ישראל ושל העולם כאחד. כדי להגיע למד-
רגה זו של פענוח אותיות האלף-בית, יש להיסגר בד' אמותיה
של האות. פרישות, סיגופים, המתת היצר הרע, ביטול התאוות
הגשמיות, התלבשות בלבנים והתעטפות בטלית ותפילין - אלה
הם התנאים החיצוניים לעליית הנפש. את השם המפורש ושאר
שמות הקב"ה יש להשמיע בניגון של דבקות עד כדי התפשטות
הגשמיות.

אֲבֹלְעֵפִיָּה

פּוֹאֵמָה

הרשב"א בבארצילונה. את ספרו 'פלאות החכמה', שנכתב, לפי דבריו, על-ידי מלאך שנראה אליו בחלום על כ"ג ידות של ניר, שלח אל הרשב"א. הרשב"א השיב לו בדברי זלוול אלה: 'ועוד אין אפילו בזמן הנביאות ובארץ הקדושה ארצנו, שהיתה ארץ נבואה, לא נשמע ולא נהיה מה שיכתוב מלאך ספר גדול, ממילא אין חכמה כזו לשום אדם'. הרשב"א פנה באיגרת גם אל רב אחי-טוב, רב העיר פאלרמו, שבה הכריז אבולעפיה על עצמו שהוא משיח, ובה הזהיר הרשב"א את בני הקהילה כי לא יטו אוזן לתורת השקר של 'המסית ומדיח, הנבל אברהם, שם רשעים ירקב, בור מדאורייתא, מסרס את הכתובים' וכו' וכו'. אבולעפיה לא עבר בשתיקה על דברי הזלוול האלה, וייתכן כי לרגל הפולמוס הזה השמיע את אמרתו החריפה: 'המשנה היא קבורת החוק והמשפט'.

אבולעפיה חיבר הרבה ספרים. המופלא בהם הוא ספרו 'ספר האות', שקרא לו גם בשם 'ספר זכריהו' ('זכריהו' בנימטריה 'אברהם'). ב'ספר האות' משתקפים דעותיו והזיותיו, ביקרתו על בני דורו שאטמו את אזניהם לדבריו, רמזים של זלוול בנצרות וניצוצות חזון על השתלטותה של תורת ישראל על כל העולם ועל בוא הגאולה.

לאחר פגישתו, כביכול, עם האפיפיור, נעלמו עקבותיו של האדם המוזר והמופלא הזה. נרדף היה כל ימיו, אך בסער דמיונו נאחז בכל תאי נפשו חלוהטת, ועם סער זה נישא לאיזו קרן-זווית לא ידעה איש ושם נדמה הנשמה הפלאית הזאת, שהדיה עדיין מרחפים בעולם ומבקשים את תיקונם.

מ. פ.

עַל הַגֶּשֶׁר בְּטוּדֵי לָה

לא רב הוא המרחק מרבע היהודים,
בעיר טודילה אל נהר העברו, אל הגשר.
אף יצאת את שער המצודה
מצרעת הקירות; פעמיה אף דוכבו
את שפתי אבני-מרצפת, מבקעות פרוטות נרכב,
נירעידו עפעפי משכימי קום
מבין כתלי בתים, אטומי אשנב ודלת;
יונים הומות שחרית החרדת
מכרכבי בתי תפלה, מעל פסלי קדושים -
הקשב! המית גלים. הנהו, הנהו
והנה הגשר.

לא רב הוא המרחק מרבע היהודים,
משער המצודה אל הנהר, הגשר.
וראה זה פלא! הן בעקלקלת הסמטות
של בית ישראל צעד אברהם אבולעפיה,
לא, כי זחול זחל כאשר תזחל תולעת,
כפוף ראש ולעפר עיניו; אף עת נתק צלו
מן המוזה אשר לשער המצודה
ותקף ראשו, ותקף הנפש,
וכמו נתעצרו מערמות בלויי-צללים,
שערמה המצודה על זהר נעוריו.
הנהו על הגשר. גלי רוחות הבקר

צפים בקפולי גלימתו השחרה
ועל שולי מצנפת הקטיפה יחליקו.
לעמוד האבן את כתפו ישעין הנער,
ביט לקוליגטה, למצודה, למי העברו.
עוד רגע ועיניו תמהות תשקנה
את שפתי מורח.
האם לא יד מגידת-אש
קורעת שם חלון ומתינה קרניים?
ירחב חלון מורח, ארנמנו מציף
את שלג הפסגות לפירגנאים.
אף אברהם יראה ולא יראה הזהר.
הוא חש יד סתרים חלון אחר קורעת
בתהום נפשו ואור ישפע מליל עבר.
טופפים גלי העברו לקראת מורח צוחל,
הן הוא ראה אותם לא שתיים, לא שלש,
ומדוע נשתנה שיגם-שיחם הפעם,
בבקר זה השט מירכתי מורח?

פתאום נשא עיניו וירא: בקצה הגשר
בא הלך שב. מטו מקיש על הקרשים
והילקוט מכביד עלי גבו שחות.
הנה יקרב, שחרה, שדופת נדוד וסער
המגבעת לראשו, על גלימתו אבק
המרחקים. אין זאת כי רב מאד הדרך
מאחוריו.

'שלום עליך, נער, ברכת שדי עליך!
הלא מבני אברהם, יצחק ויעקב אתה.

עיניך זאת תאמרנה וצלם בית ישי
על פניך ירחף. מה טוב אשר נקרית
לפני פה בשער עם עלות השמש,
בהראות הכל. לא אהבתי נדד
ביום ובדרךכי לפגוש את פני הלעג
של עבדי ישו ושל עבדי אללה.
על כן אנודה לילה, רואה ולא נראה,
עד למקום אחים אבואה, משכנות בני עמי.
ומה עלץ לבי הבקר בהופיע
גאות טודילה לעיני, ושבעתים אשמח
בהאומי אותך מתפלל תפלת שחרית.

לא, הלך טוב. אני לא אשפכה שיחי
ליוצר האור ולבורא החשף עתה.
תפלת שחרית-חמי אשיחה לרוח בקר
ולהמית גלים נסים הרחק-הרחק מערבה.
אדע, לבי יגיד לי זאת בחיל ורעד,
אשר עולה השחר בגנפשי ונקיע דרך
בתוך העננים, ירשת אבות גולים
ונחלת זו המצודה.

'תפלת שחרית! - חזר ההלך על דבריו,
ויגה-מה מבין שמורותיו העבתות.
האם זכרון קדומים זרח מן הנבכים
שקלנפשו? - אכן זאת התפלה
הרת-עולם, בה אור וצל יחדו ישירו,
בה תהמה נשמת תבל בתקיפה,
ללטהף אור ראשון מתרדמת התהו.

יְדַעְתִּי אֶת קִסְמָה אֶף אִם אֵירָא מִשְׁחַר.
נִדְרָד עוֹלָם אֲנִי. מִה רְבוּ הַשְּׁחָרִים
עָלוּ לִי בְנוֹדֵי וַתְּהִי עֲלֵיָתָם
לְאוֹת אֲשֶׁר עָלִי לְסוּר מִן הַמְּסֻלָּה
וּבְצַדֵּי דְרָכִים חֲפוּיִי-צֵל שָׂרָף
שְׁבִילִי בַל תִּשְׁוֹפְנֵי עֵינַי.

וּמֵאַיִן תְּבוֹא, הַלֵּךְ, וּלְאֵן לִבְךָ נִנְהֶה?
הַיָּר הַעֵיף עֵינֹו עַל אֲבָרְהָם: 'לְאֵן?
שְׁאַלְתָּ, נָעַר. מִי דְרָכֵי אֲנֹשׁ תִּפְנֹו?
הַתְּדַע מְסֻלְתָּה הַרוּחַ, אִם תְּדַע
תַּבֵּל מִחֹזֵן חֲפָצָה? אֶף כִּךָ נַעֲלָם מִמֶּנִּי
קִצָּה הַשְּׁבִיל עָלִיו חוֹמְקוֹת רִגְלֵי
יוֹם וְלַיִל, לֵיל יוֹם.
אֶחַת יְדַעְתִּי, בְּנִי: בַּל אֶתְעַה לְנִצָּח.
לִי צִיּוּנִים בְּדֶרֶךְ - שְׁחָרִים מְכִסִּיפֵי יוֹי,
עֵינִם בַּל תִּשְׁחַת מִפְּנֵי עֵנֹן וְסָעַר.
וְכִכָּה אֵלֶיךָ בָּטַח מִשְׁחַר אֵלֵי שְׁחַר.
וּבְעֶמֶד רִגְלֵי לִפְנֵי צִיּוֹן-דְּרָכֵי אַחֲרוֹן,
וְשַׁחַר אַחֲרוֹן מִדְּמֹדוּמֵי נִגְדֵי לִי,
אוּ אֲזֹ אֲדַע כִּי תָם שְׁבִילִי, כִּי תָם.

'אֶף מֵאַיִן תְּבוֹא, רַבִּי? זֹאת לֹא גִלוּ שְׁפָתֶיךָ.
אֵין זֹאת כִּי מְפֻלָּא הַמְּקוֹם מִשֵּׁם תְּבוֹאָה
מִן הַמְּקוֹם אֲלֵיו תוֹעִיד פְּנִיךָ.

'הַמֵּאַיִן לֹא חָשׁוּב. הֵן הוּא כְּתוּב עַל גִּיל
הַנֶּפֶשׁ וְיָדוּעַ, אֶף רַבּוּת חֵידוּת

לְלֵאֵן אֲשֶׁר עֵינֶיךָ טָרַם תְּרַשְׁתוּ.

'תִּלְק גִּיל דְּמִיּוּנֵי וְהוּא יִכְלֶה לִכְתֹּב,
כְּתָב מְרַחֲקִים מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל שׁוּנָא מִצָּר.
אָנָּה, פְּתַח לִפְנֵי מְגֻלַת-נִדְרָף גְּדוּלָּה
וְחִי אוֹתִיּוֹתֶיהָ וְטַפְטָפָה אֲשֶׁן
עַל יְרִיעוֹת נִפְשֵׁי.

'לֹא עַת סִפְרָ עֲתָה, הַעֲלֵם, הַבְּקָר אוֹר.
מֵאַשְׁנַבִּים, רְאֵה, כְּכָר מְצִיצוֹת עֵינַיִם,
הַדִּינָיִם יוֹצֵאִים לְמִשׁוֹת הַמְּכַמְרֹות.
נְסוּרָה נָא הַעִירָה, אֵל גִּוָּה יַעֲקֹב.
הַיִּרְחַק הַדֶּרֶךְ עַד הַשְּׁעָרִי?
'לֹא רְחוֹק, שׁוּר, הֵן זֹו הִיא הַמְּצִוּדָה.
בֵּין הַחֹמוֹת מִשְׁכֵּן בֵּית יִשְׂרָאֵל.
מִתַּחַת רַעֲפֵי יְגוֹן וּבַמִּצָּר
שְׁרוֹת אֲמוֹת שִׁירַת מְרַחֵב לִילְדֵיהֶן,
וְהִיא, הַמְּרַחֲבֵינָה, הִלֵּא תִשְׁמָרַע פֹּה,
מִן הַחֹמָה וְהִלְאָה.

*

פְּתָאוּם נִדְרָעוּ עָלֵם מְבַקֵּר
מִרְחַשׁ נְהוּת וּמְקוֹל פְּעֻמוֹנִים
לְקַתְּדָרְל.
מִמְגַּרְשׁ דֵּי-טוֹרוֹס הַתְּרוּמָמָה בְּטִיס
סִיעַת יוֹנִים וַתְּהִי כְּקַצֵּף יָם נִתְּזוּ
מִנְחָשׁוּלִים, מִלְּבִין, מִשְׁחִיר, מִלְּבִין נֶאֱזָן.
בְּלֵי מִשִּׁים נִקְרָה הָרֵאשׁ הַשֵּׁב לַהֲלֵךְ.

עָמְדוּ הַעֲפֵפִים רָגַע בְּלִי גוֹעַ
 וְהַמְקַל לֹא רָם, כֹּאֲשֶׁר עָמַד – עָמַד.
 מִתַּחַת לְמַגְבַּעַת הַשְּׁחִרָה שֶׁל אַבּוּלְעַפְיָה
 הִתְשׁוּטְטוּ יָקִים שְׁחִרִים בְּאִישׁוּנִים.
 יָד יָמִינוּ גְלָמָה שׁוּלֵי גְלִימָתוֹ בְּרַעַד
 וְתָהִי עַל גַּב הַשְּׁחֹר חֲרָרַת שְׁבַעְתִּים.
 מִה נִשְׁגַּב הָרָגַע, עַת בְּעָרְבוּבִיָּה שִׁמְשׁוּ
 צְבָעִים רַעֲוִנִים מְפִיִּים מֵעֵין מִזְרַח,
 קוֹלוֹת אֲשֶׁר הִקְרִיצוּ מֵעֵרִיסוֹת זָהָב וְכֶסֶף
 בְּפַעֲמוֹנֵי הַמְּגָדִלִים, וְהֵמָּה כֹּה שְׁשִׁים
 לְקִרְאֵת מְרַחֵב שְׁדוֹת, לְקִרְאֵת גְּקִיק וְסֻלַּע
 בְּרֹאשׁ הָרִים, וּמִשְׁק כְּנָפֵי יוֹנִים צְפוֹת
 עַל גְּלֵי הַבְּקָר; מִי יוּכַל עָמַד
 בְּפָנָי חַזְיוֹן הַקֶּסֶם בְּלִי הַדָּם וְתִהְיוּ?
 עוֹד רָגַע וְדִלְתוֹת הַקֶּתֶדְרָל נִפְתְּחוּ.
 מִתּוֹךְ הָאֶפְלוּלִית צִלְמִים נִנְרוֹת הִבְהִיקוּ.
 רֹאשֵׁי כְמָרִים שׁוֹחִים, עוֹמְדִים, צוֹעְדִים צִעְדִּים
 וְשׁוֹב מִתְכּוֹפְפִים, נִרְאוּ וְלֹא נִרְאוּ
 לְאוֹר שֶׁמֶשׁ מִתְדַּפֵּק עַל חִלּוּנֵי מִשְׁכִּית
 וְעַל דְּיוֹקְנֵי קְדוּשִׁים. נְתִיב הַצֶּלֶב.
 חֲמָקוֹ צִלְלֵי הַהֶלֶךְ וְהָעֶלֶם בְּמִגְרֵשׁ
 וְכָרָגַע בֵּין חוֹמוֹת הָרְחוֹב הַצָּר נֶעְלָמוּ.

בְּשַׁעַר בֵּית הַכְּנֹסֶת

מִה נִדְּד שָׁנָה מֵעֵינֵי אֲבָרְהָם בְּלִילָה,
 וּמִה מְסֻף תּוֹנָה בְּצַעְדָיו יוֹמָם,
 עַת שׁוֹטְט בֵּין הַחוֹמוֹת? הַפְּטִירַת אָבִיו־מֹרֹו
 וְיִתְמוֹתוֹ מֵאֵם? אִמּוֹ הֵן לֹא יָדַע.
 עוֹד לֹא נִגְמַל וְתָמַת וְתָשָׁב לַעֲפָרָה
 בְּסֶרְגוּסָה עֵיר מוֹלְדָתוֹ הָרְחוֹקָה.
 לֹא רָאָה אֶף מִצְבֵּתָהּ. אֶף עַת לָקַח אָבִיו
 בְּרָא וְהוּא עֹוֹב מִפֶּלַח, – אֵין אִם, אֵין אָב
 וְאִחִים אֵין. אוּלַי עֵינָי מְרַחֵק טְמִירוֹת
 הַיָּדוּד־מֵה בְּבַקָּר וּבְעָרָב?
 אוּלַי אֵת שְׁלָתוֹ נִזְלָה פְּרִשַׁת הַסְּפוּרִים
 עַל מְסַעוֹת רַבֵּי בְנֵי־מִן? • כִּי מִי פֹה לֹא יָדַע
 אֵת תְּלָאוֹת בֶּן טוֹדִילָה בִּירְכַתִּי עוֹלָם,
 רוּמֵי וְסִיִּצִּילָהּ, יָנִן וְאֲדַמַּת הַקֶּדֶשׁ?
 בְּאֵין אָב וְאִם יִצַּר הַבַּיִת, וְהָאֶרֶץ –
 תִּרְחַב עַד אָפֶס גְּבוּל, וְהִיִּית בְּנוֹדֶד
 גְּעֶלֶם מִחוּז מִמֶּנּוּ. כֹּה שׁוֹטְט הָעֶלֶם
 בְּרְחוֹבוֹת הָעֵיר בְּהֶקִּיץ וּבְחִלּוּמוֹ בְּלִילָה.
 וְעַת נִטָּה אוֹרַח לְלוֹן תּוֹף הַמְּצוּדָה,
 הֶלֶךְ גּוֹדֵף רִיחוֹת מְרַחֵק, וְתַחֲיֵי רוּחוֹ
 שֶׁל אֲבָרְהָם. עַל פֶּן עֲלֹץ לְבוֹ הַבְּקָר
 בְּהַקְרוֹת הַהֶלֶךְ עַל הַגָּשֶׁר לְקִרְאָתוֹ:
 הֵאֵם לֹא הִבִּיא אֵת הַמְּרַחֵב אֶתוֹ

• רבי בנימין הנסוע מטודילה

אֵל מִצַּר סִמְטוֹת בַּיִת יִשְׂרָאֵל שׁוֹמֵם?
אֲכֹן נִפְלְאֲתָהּ דְרָךְ אֲבִרְהָם,
וּמִי תִכַּן אֶת מִצּוּלוֹת נִפְשׁוֹ?
רְאוּהוּ הַיְהוּדִים בְּשֹׁעַר בְּעֵקֶבּוֹת הַנָּזֵר,
הַעֵיפֵו עֵינַי מִשְׁתוֹמְמֵת אוֹ הַנִּידוֹ רֹאשׁ
וּמִבְּטֵם אֲרַח עִמָּם בְּדַרְכָּם אֵל בַּיִת הַכְּנֹסֶת.

עֲבַר הַיּוֹם. לִשְׁנֵי נֶאֱבֵק הַשָּׁמֶשׁ
עִם צִלְלֵי-סִמְטוֹת דְּבִקִּים בְּטִיט חוֹמוֹת
וּבְאֲבֵי חוּצוֹת.
בְּבַיִת הַכְּנֹסֶת נִדְלְקוּ גֵרוֹת. נִצְטַלְצְלוּ
פַעְמוֹנֵי הַקַּתְדֵרָל שְׁנִית עַל פְּנֵי הָעִיר.
מִתְפַלְלֵי מַעְרִיב יוֹצְאִים מִבַּיִת הַכְּנֹסֶת,
מִתְמַהֲמָהִים בַּפֶּתַח, בְּשֹׁעַר הַתְּחַר
מִקְפַּת הַחוּמָה – מִגֵּן מִפְּנֵי אוֹיֵב,
אֲשֶׁר פָּרֵץ לֹא פָעַם אֵל קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים.

הִנֵּה, רַבִּי יִצְחָק אֲבֵן שׁוֹשֵׁן,
מִבַּיִת שְׁלֵמָה שׁוֹשֵׁן, נִשְׂאִי עֲדַת טוֹלִיטוֹלָה *
הָעִיר הַנְּסוּכָה, אֵל קֶהֱל שׁוֹמְעִים יִשְׁיח׃
בְּשׁוֹרָה בְּפִי הַהֶלֶף,
שֶׁסֶר לָחוֹן אֲלֵינוּ. הוּא בָא מִטוֹלִיטוֹלָה.
לֵאמֹן יִשָּׂא עֵינָיו, זֹאת לֹא יֵינֵד. אֲבוֹי,
רַבִּים הַנִּקְלָעִים כִּיּוֹם בְּקַלְעֵ הַנְּדוּד.
דוֹמָה, אֲדַמַּת אֶסְפִּמְיָה כְּמִלּוֹנָה תְּנוּעַ,
מֵאֲזוּ פָרְעוּ פָרְעוֹת בְּטוֹלִיטוֹלָה,
עִיר נָאֵם בְּיִשְׂרָאֵל, מֵאֲזוּ נִפְלַח קָלַל
* טוֹלִידוֹ

עַל קִדּוּשׁ שָׁמַיִם הַמְקַבֵּל, תְּסִיד הָאֵל,
רַבִּי אֲבִרְהָם דָּאוֹד, יוֹזֵן זְכָרוֹ לְעַד.
בְּשׁוֹרָה טוֹבָה לַהֶלֶף: בְּרוּךְ הַשֵּׁם, נִקְרַע
אֶסוּר מִלְּכוֹת מֵעַל אֲחֵינוּ בְּנֵי טוֹלִיטוֹלָה
בְּנוֹת בַּיִת לֵאלֹהִים, וְעוֹד מֵעַט יִשְׁלַם
בַּיִת הַתְּפִלָּה וְהִיא לְכַבּוֹד וּלְתַפְאֲרַת
בְּעַמּוּדֵי-יִשְׁרָאֵל וּבְתַקְרַתוֹ כְּעֵינַי שָׁמַיִם,
בְּשִׁמְשׁוֹתֵינוּ תִשְׁבֹּץ וּבְכִסֵּף הָאֲרוֹן,
אֲרוֹן קִדְשׁוֹ הַמִּפְתָּח צְצִים וְכַפְתּוּרִים.
בְּרוּךְ שֵׁם הַבּוֹרָא עַל תְּסִידוֹ גְּדוֹלִים
אֲשֶׁר הִפֵּר גִּזְרַת הָאֶפִּיפִיּוֹר בְּרוּמֵי.
אֵף עוֹד שְׁמוּעָה הַבִּיא הַהֶלֶף, וּמִי יִתֵּן
וְהִיֵּתָה כְּחֵלוֹם יְעוֹף. אוֹמְרִים: מִסִּים כְּבָדִים
יִוֹשְׁמוּ עַל כָּל אֲחֵינוּ, עַל כָּל גִּזְרַת נְבִיִּת
אֲשֶׁר נִקְנָה מִיַּד שְׂכִינֵינוּ הַנוֹצְרִים.
– הִבֵּה נִתְחַכְמָה לוֹ – הֵן זֶהוּ גוֹרְלֵנוּ
מֵאֲזוּ מִקְדָּם; וְעַד מָתִי, עַד אָנֹּה?

נִאֲנַח לְעַמְתּוֹ הַסּוֹחֵר שְׁמוּאֵל אֶלְנִקְנָה:
אֵין טוֹב בְּלִי רַע: בְּטָלָה גִּזְרַת בְּנֵי
מִקְדָּשׁ מֵעַט וּכְבָר גִּזְרַת מִסִּים
עֲלֵינוּ תִתְרַגֵּשׁ. זְכוּרֵנוּ, מָה עָלַץ
לִבֵּנוּ בְּיָמֵי אֶלְפֹנוֹו. הֵן אָהֵב הַמֶּלֶךְ
אֶת בַּת עַמָּנוּ וַיִּגְמַל רַב-חֶסֶד עִם אֲחֵינוּ.
אֵף אֲבוֹי, כִּי לְרַגַע קָטַ
עָמַד רְנוּח-הַצֵּלָה. אֲזַכְרָהּ וּמַחֲיֵ יִשֵּׁם
וְעֵינַי – תְּפַתָּה לֹא יִכָּב: הִנֵּה הִיא לִימִין
הַמֶּלֶךְ עַל הַבְּמָה, מִלְכָּה וְלֹא נִמְשָׁחָה.

אֶסְתֵּר שְׁלוּחַת שָׁמַיִם בְּצַר לִבְנֵי עַמָּה.
סָבִיב כְּמָרִים קוֹדְרִים וְהַהֲמוֹן יָרִיעַ.
וּפְתַע, אֲלֵלִי! הָאֶסְפֵּסוּף חָרָג
מִמְסַגְרוֹת הַפְּרָשִׁים, גַּל שְׁנֵאָה נִשְׂא,
עוֹד רָגַע וַיִּבְלַע הַכֹּל. עוֹד רָגַע וְשׁוֹעוֹת –
שְׁחוּטִים בְּמֵאֲכָלֶת אֶת הַכֶּכֶר טָרְפוּ.
נִשְׁחַטָּה יִפְת־הַתָּאֵר לְעֵינַי כְּמָרִים וּמְלָךְ.
אֶחָי!

מַה בְּצַע שְׂמֵחַ בְּקוֹ יִשׁוּעָה נָגַה,
וְעֵינַי רָעָה בְּשִׁמְיֵנו יִגְשׁוּ?
אִם לֹא שְׁמַעְתֶּם עֲדָנָה אֶת פְּקֻדַת הַמֶּלֶךְ,
לְהַתִּיצַב בְּאַרְמוֹנוֹ, בְּקִרְיָה בְּבִרְצִלוֹנָה
לְנוֹכַח עִם כְּרִיסְטִיאַנֵי הַמוֹמֵר, יִמַח זְכָרוֹ.
מַה יִּזְמוּ הַזֹּדִים? הֲלֹא קִבְּלֵנו
תוֹרָה מֵהַר סִינַי; מַה לָּנוּ וְלַתּוֹרָה
הַיּוֹצֵאָה מִגִּבְעוֹת רוֹמֵי אוֹ מִבְּרִצְלוֹנָה?
אֵיךְ זֹאת כִּי שׁוֹב תּוֹאֲנוֹת בְּלֹב הָעָרִיצִים
לְהַשְׁמִיד וּלְאַבֵּד כָּל חַי עִם אֱלֹהֵינוּ,
וּבִסְתֵּר כּוֹפְיֵיהֶם לְהַכְנִיס אֶת בְּנֵי הַמֶּרְדָּךְ.

הַנִּידוּ הַשׁוֹמְעִים רֵאשִׁים וַיִּאֲנָחוּ.
מִמְּסַתֵּן בֵּית אֱלֹהִים פָּרְשׁוּ, יֵצְאוּ בְּלֵאס
אֶת שַׁעַר הַחֶצֶר וּבִפְנוֹת נְמוּגוּ.
בָּם אֲבָרְהָם שָׁמַע אֶת כָּל הַשִּׁיחַ,
בְּלַע הָאֲנָחוֹת עִם צִלְי הָעֶצֶב.
אֵף הוּא הַתְּמַהֵמָה וַיַּעֲמֵד בְּפִתְחָה.
כָּל הַנְּרוֹת כָּבוּ בְּבֵית הַכְּנֹסֶת כְּבָר,

רַק נֹר תְּמִיד נוֹצֵץ לְפָנַי אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ,
אוֹרוֹ יִשְׁתַּעֲשַׁע בְּרַקְמַת הַפּוֹ וְהַכֶּסֶף
שֶׁל פְּרֻכַת הַפְּלָאִים. הַבֵּיט־הַבֵּיט הָעֵלֶם
בְּצַד הַפֶּתַח מִרְחוֹק הַלּוֹם סוּדוֹת וְרָגַשׁ.
דוֹמָה, יַד סִתְרִים, אֲצַבְּעוֹת חוֹרוֹת צְפוֹת
עַל מִשֵׁי פִרְחֵי הַפּוֹ אֲשֶׁר עַל הַפְּרֻכַת,
פָּנִים חֲסוּדִים יִרְחֲפוּ וְעֵינַי יוֹנִים תִּטְפְּנָה
בַּת־צַחוּק כֹּה נְעִימָה.

הֲלֹא פָּנֶיךָ הֵם, פָּנֵי הַיָּפָה בְּבִנוֹת
טוֹדִילָה, שׁוֹלְמִית, וְאֵל אֲצַבְּעוֹתֶיךָ,
שֶׁרָקְמוּ זוֹ הַפְּרֻכַת לְכַבּוֹד דּוֹד וְעוֹרֶיךָ
בִּימֵי כְּלוּלוֹתֶיךָ. הָאֵם לֹא תִיבֵב
רַקְמַת הַפּוֹ בְּדָמַי עַל שֶׁפָּר אֲצַבְּעוֹת
בְּלָה בְּאֲדָמָה, עַל זֵי הַגּוֹ
וְטָמֵא בִּידֵי צִלְבָן, עַל קֹדֶשׁ שֶׁחִלַּל?

קוֹל צְעָדִים הִגִּיז מֵעֵינַי חוֹזֵן הַהוֹד.
בְּאַפְלוּלִית רָאָה: הַנָּה, הַחֶלֶךְ
וְהַשְּׂמֵשׁ עוֹמְדִים עָלָיו.

הֲלֹא תַתְּנֵי לְלוֹתָךְ לְדַרְכָּךְ. שְׁמַעְתִּי,
כִּי לֹא תִלּוֹן אֲתֵנוּ פֹּה הַלְלוּלָה'.
'אֲמַת דְּבַרְתִּי, בְּנֵי. הֲלֹא כֹה דְבַרִּי הַבְּקָר,
עֵת נִקְרִית לְפָנַי בְּמִבּוֹא הַגָּשֶׁר.
הַשְּׂמֵשׁ רַד זֶה כְּבָר, עַל בֶּן אֲקוּם לְדַרְכָּךְ.
בַּחֲשֶׁף שְׂמֵשׁ הֵן שְׁתוּמוֹת עֵינַי
כְּעֵינַי יִגְשׁוּף הָרִים, וְדַרְכֵי מֶה רַב, מֶה רַב!
לִנְי עַד הַשַּׁעַר וְאֵלֶכָה'.

נודעו גרות באשנבי חומות.
המית-יגון כתפלת יחיד חוננת
נתנהשלה בין הקירות ותמס בצל.
פתאום התפעמו פעמוני התקתדרל
ויבעיתו את הלילה הממשמש בכל.

סח אברהם:

צ'לצל פעמוני מגור, צ'לצל גאה-בוטח
ירום וינשא על מרחבי עולם;
ופה, תוף המצודה, שמע, מתנפחים צללים
ואותיות בוכות בארונות הקדש,
קוראות מן המצר, אף, אויה, לא יענם
במרחב יח'.

לא זה דבר אותיות הקדש, בני!
כלום לא ראית את דברות האל על הכפרת,
עת עלימו אור שקיעה זהר.
הן כה ירדו באש על הר סיני עשן.
יד ברקים כתבתם בחשמל נוזל
על יריעות ענן, שפתי שדי נגעו כם
ובעורקיהם נפחו נשמת כל הספירות
ונגה השמים ושמי השמים.

אם לא חזית, בני, כמוני: אות ואות
התעופפה כעוף, ניצוץ מן השלהבת
ותהי כמגלת אש לוחשה: קדושי?

תפוש הויה שמע אברהם ולא שמע

לסוד השיח. אורות זרחו מאפל,
רקיעי נקדות צפות, חולפות בעפעפיו
אחוזי השנת. הוא סח בדומיה:
'אראה ולא אדע מה, אשמע ולא אבינה.
גל-נא אזני, החלף, אשר אוכל אבחינה
את קול האלהים. באר סתומה נפשי,
חשרת עבים על פיה תעייק כהעייק האבן.
מתחת, זאת ידעתי, הומים ונענעים
על מרחבי אין-סוף, אף מי יגל האבן
מעל באר נפשי?
מאז עלה השחר אצפה למוצא שפתיה.
מתחת לשמורות עיניה, ידעתי, לי שמורים
פלאים אשר ירדו עלי כטל שמים
רועף על הנצן. והנה הערב בא
ואל דרך תצא. ממרחקי רזים
אלינו באת רגע ולמרחקים חלף.
בארי סתומה, רבי, ואת האבן לא גללת'.

ישאל מה אניד לך בטרם אעזובך,
לפני אבד עקבות רגלי בעפר טודילה'.

המרחקים קרב, גלה הארחות
עברת. חולה מצר אנכי, רבי'.

כבר שער המצודה מהם והלאה.
הגשר נעלם, אף משק גלי העברו
עדן מרחף על כנפי הרוח
כזמר-עריש רך של אם מנמנמה.

הנה רחבת הדרך. לילה הלום זהר
כוכבים נצב משקיף על ירפתי עולם.
ויצמד ההלך. בשכם העלם
ידו הנדיבה ננעה כמעט ויאמר:

שב פה על זה הסלע. אנכי אשיחה,
והיו דברי מספר ברפת פרידה אליה,
כי קול הליל קורא: קום צא לדרך,
ממשקמם יאיצו בי הכוכבים'.

ההלך מספר

מעיר טוליטולה באתי אשר על נהר השגוס,
המכה גלי קצפו על שחם החופים.
אך יש אשר בעד אפר הזיה נסוד,
עת פתע יברחו ימים והבליהם,
אחוש כי ראשיתי כה סתומה ממני;
ואולי לי לא היתה ראשית, כי אח אני
לתהו ולבהו, עוד טרם שם שדי
בראש הררי אפל, שגערמו באינסוף,
כתרי זקב וכסף גוגהים באור עולם.
מבעד פרגודים טמירים אנוכר: גודד אני
מאז ומעולם. עם רועי קדומים שרכתי
דרךי בערבות שרב ואתור אדמת מקלט
ליתדות אהלי הדל. מעל שיא כתפי
התפללו לרוח המדבר יריעותי,
כמפרשי ספינה תועה המפללים לחוף.
אנוכר: רגלי פקות בתחתית הר עשן
ועיני נדות אחרי רוחי הנודדה
לעברים תפוישי פלאים וחרדה.
ומשהו גוסס בי בענות מתנגקת,
ומשהו נולד בזעקת מרחב.
אז קמה לדממה סערת-מדבר רודפת
ויחשף מתחת להררי החול
נתיב טמירין ננהה אל אור יקר-בוטח
במרחקים'.

הפסיק ההלך את שיחו באנחה

בת מצולות.

בחשך לא ראה את מבוך התחנונים

בעיני העלם, אף לחשו הניע:

צתיב טמירין ננהה אל אור יקר-בוטח

במרתקים! ואנכי,

זה כבר לו איחל ואפסל לשוא.

חכה נא רגע, נער, ולשיחתי הקשיכה,

אולי יתגל לך מה ואולי יתכס פי שנים.

רבים הזכרונות צפים מתהום חיי,

כזכרונות-גלדות שכוחים אשר יבהיקו

לפתע תוף הנפש, אף טרם הדביקתם

עין בשרך, וטרם לשונך אסרה אותם

באמר, גיוזו ואינם. רק זכרונות-נדוד

יתצבו חיים נגדי, רק נדודים.

אזכר: עם בן ישי אתעה במדברות

יהודה ואתנה את יגוני לרות,

והתנים עונים לעמתי בילל.

אזכר: שיחי בוכה מעל נימי כנור

שחר-שחר בנפנף בו רוח מצפון,

בוכה ומתרפק על אפקים כחלים,

על מסלות הכוכבים, על שולי הרים, ימים,

על שפעת הטוב היפי מתרננה מכל,

ועל כנפי כרובים חוסות על צלם יה.

ועוד אזכר ולבי יהים בי, יתפלץ:

בית אדני אפל, צורחות להבות צר

ומטרות אש עולים מקדש קדשים,

לעים המאורות, חלל עולם בוער

באש זרה ואנכי אסור באוקים

אהלך בצדי דרכים. מתחת פעמי

תועק האדמה, שיחים סופקים כפים

ולעמתם נאנקים כבלים באפס-און.

כן, נודד תמיד אנכי, בני, שאל

הרי טוליטולה הקרחים, המה לך יגדו.

את מישור קשטיליה השומם שאל ניספר לך

על נדודי בלילה, בלילה במשעוליו.

מה יקרו עפרות טוליטולה ליו! הן פה

מצאו מקלט בני שבט יהודה.

באדמה הזאת, רחוצת מימי הטגוס,

זרעו גולים את מנגינות ציון

אשר פרחו בפיוטי הלוי,

הרועדים עדנה בתכלת שמי הריה

ונוצצים מזיו אנלי טלה בבקר.

לעיר טוליטולה זו גולי ציון הביאו

אוצר פלאים מבית אוצר שלמה המלך:

מזמורי דוד על לוח זהב-פרונים,

הכתב מאבני-אדם מתכות באש.

ומי אשר ראו עיניו המזמורים,

ושמע את המיתם עולה מאות ואות.

ניהי זה האוצר לאוירים ותמים

לישראל, כי אור מולדת נבע מגו,

הד מזמוריו, הדי מקדש, השעה

* על פי אנדה מימי הביניים

יגון נכר. ותפד שירת מרפא ללב,
 אל לב נגן אחוז עצבת המדרון,
 חרד מפני אדמת נכר, מקום
 ראשו ימים בדרתו עיף לתחמית הר;
 ואל ללב בן-ערש רואה בתלום לילו,
 מבצע אנדות אם חרדת עינים,
 ראשי אחים קטנים מופצים לסלע.

מקופות נקפו. ויהי היום ועל טוליטולה
 צלטה שואה. מעבר להררי-אלף
 עם פרא בא, למוד הרים נים,
 ויכס את עין הארץ. הרי הפירינאה
 לא יכלו חסם דרכם. הכפים פצעו
 לברזל רגליהם, ושאו מרפבותם,
 טעונות שלל-אמצות ואשפות-חצים,
 החריד ערי מבצר על יושביהן יחדו.
 קרני ראם בראשם, צפעונים - מחלפותיהם,
 צללי-אימים צופים ממגני-הנחשת,
 וחרבם וקרדמם יצרחו: מות, מות!
 נפול נפלה אזי גם קרית טוליטולה.
 נבקעו דלתות הברזל במשפנות יעקב
 ותבק השכינה בכי לצלצל פתרי תורה
 נשואים בידי עריץ. ויהי גם אוצר קדם,
 מזמורי-דוד על לוח הפרוזים,
 לבו.

נדמה מניגת דוד בבית האלהים,
 ויהי בית ישראל בבית האבלים.
 אף לילה, לילה, בשניה באשמורות,

בהלף החשף על כפי טוליטולה,
 התדפק נגן-גן-מרחקים על לב חולמי ציון,
 בין קירות אלקבה ויודררה,
 נגון בוכה, מושף הנפש למרחק,
 בכי מזמורי-תהלים שבויים בידי צורים.
 ויש אשר נע הנגון על לב העלם,
 אשר קללות בני ישו ובני אלה
 לא נתנו לעיניו שנת על משכבו בלילה.
 ונקם אז העלם, בין הצללים חמק,
 עבר את גשר טגוס **, למקום כפי השחם,
 צד מבצר אלפזר. יקבות מן המבצר:
 אחים במהפכת שופכים שיחם לאל
 בזמורי הקדש, בכי כגורות ציון
 תלויים על ערבים, על נהרות בבל.
 ועיף מחרק-שן ישוב בין הכפים,
 בלב - בשת החלש וכאב רפה ידים.
 ויש אשר לא שב העלם מגדוד לילו,
 לא יספה תקרת ביתו ראות פניו לעד.
 בין הסלעים תעה-עבר צלו שחוח,
 הרי ספרד נגזו את מבוכת הצעד,
 ואת סתר מראשותיו יום יום שדמות מחקו.
 מבית-אבות נעלמו המרחקים אשר בלעוהו
 ומקום מצאו טל שמים מדי בקר.
 וידעו בני טוליטולה: לא ישוב העלם,
 נגון עבר מבית אביו משהו
 אל אפקי מזרח.

* רבעי היהודים בטוליטולה
 ** נהר טולידה

מעל הסלע קם השב הנר ויהי
אף הוא כסלע צץ פתאום ממחשכים.
דומה, משא כבד על כתפו רבץ.
על המשטה השעין נד ימינו גרומה
נצו להט בעיניו הנשואות מזרחה:
'תם ספורי, אברהם, אף אם לא תם הדרף,
בו עברנו שלובי לב עם התקופות מאז.
אולי תגיע אמה, בני, למחוז דורות.
ועתה, ברכת האל עליך והיה עמך.
עיני רוחי תחזינה: לך מנו שמים
לב תחתיית מחשך אף גם פסגות של אור.'

ההלך נז ויהי כגוש-ליל צועד לאט
אל ירפתי עולם. עוד רגע ואיננו.
הלום רזים נשאר אברהם על נד הסלע,
שפתיו מדובבות באוני הלילה:
'לאט, לאט, ההלך! נפשי בי תתמוג
כהמוג צלקלים עם שחר. עוד מעט
ואני לא אהיה וכהד של שיר אעופה
לנתיבות אינסוף. מעל בארות נפשי
נגלו אבני אדם, בי זיו שחקים צולל.
את שיח בארות עולם אשמע, ויהי
ימים הולכים מני לילות. היה כרוף לי.
הלך פלאי!

עתה אראה שחרי אשר לע זה כמה
בערפל חלומי. עתה-עתה אבינה
הקול שפעמני לילה, לילה
בילל העקלקלת בין חומות המצודה.

איכה, הלך רז, אשר אוכל נשק
עקבות מקל גודף, אשר אוכל לקלט
עוד זיק מעפעפיה? איננו. לברי
נותרתי לרגלי הלילה הדומם.
מנגד - המרחב יקרא, מאחורי -
יגון המצודה כורע.
הנה נימים יורדות וכנורות נתלים
בארבע כנפות הארץ: מי הוא המנגן?
העקבותיך, הלך קדוש, תאמרנה שיר?
כה רחוק השיר ומה קרוב הנהו.
ענני מפסגות הליל תדרף,
ענני!

קול אלהים

למי קול אלהים יתגל
מסנה בוער ולא אכל,
ולמי מכוכבים יקרא
והרים הלזוט מעל הבא.
יש מי אשר מאלמה
בשדה אביו דבר אל ישמע;
ויש ישמע מדומקה
אחרי הסער שיחיה.
ואיש יש יאזין את צו
האלהים מדם שדה קרב;
ויש אשר ייטיב ראות
קול אלהים מתוך כל אות,
ובפנתו, בעלית הקיר
סודות מאותיות יעיר.
קדוש, קדוש חזון-הלב
גולד בחיל-ערגה וכאב,
הן בו קול אלהים יפעם
עד פלות הלב וקפא הדם.

מצר ומרחב

על מעקה האניה צמד אברהם,
עיניו משוטטות מנתיב המפרשים
אל נתיב הים, -
נתיב יגון ארץ. מטודילה, בך צלונה,
רומי וסיציליה, אף עד מתי ואנה?
פתאום יסב פניו אל הישיש רב דוד,
פליט מנבח ונציכא, ורוחו סוערת:
'פליטים, פליטים, פליטים מאשכנז, מצרפת
ומאיי-הים; מקלט חפצם - איהו?
לא עוד אוכל נשא את שלהבות מוקדים
החורכות ממרחקים פנפי הנפש.
במסרקות ברזל נסרק בשרי, הרוח -
ספוגים שמה עליו את גסיסתי הארץ.
על משכבי בלילה, אף עת רשתה תפרש
על עפעפי השנת, והנה גלים פורצים
אל פי ומחלקתלים בתוף גרוני חנוק.
אחוש, משא מושכני משוך אל המצולה -
אבנים קשורות במתני אחים ואחיות,
אשר נלאו נשא ענות גולה נבוו
ויבחרו במפלט אחרון - תהום הים.
ויש אשר אשמע את צליל העצבים
מאבני-מות אלה; ולפתע ובצליל -
פעמוני מנזר. אלי, אלי!

למה זה הלעג? מדוע למצולות
ילוונו פעמונים והגמונים בסוף?

'למפרשים המתדפקים על צוארי כל רוח
נפשי אשה, אאזין: יבבות מפנפות ארץ.
מזרח ומערב, צפון, דרום סופדים,
רום ושל, ראשית ואחרית
קינה ישאו. ידוד • אבל:
— אוי לי, אוי בני,
כי לא הבינותוני. אתם גבולים הצבוקם
במרחבת אינסוף, שפרשתי ביום ראשון,
להיותם לכם שטנים, — ואנכי בגבולים
אמאס, כי איך ידע האינסוף גבול נחקר? —
אלי, אלי! איכה נהי כל ירכתי ארץ
אשא אם גם עינך תרעף בכי יגונים?

'חבה עד יעבר-נעם, ענהו רבי דוד,
'חבלי משיח המה, קרובה מלכות שמרים.
הנה בברצלונה נצח רבנו משה
בן נחמן בוכות את בן השאול פריסטיאני,
ולאור הוציא דינגו ואת תורת סיני קדש.
זכות רבי אליעזר 'בעל הרזקה' לו עמדה.
באותיות הקדש עשה רבי אליעזר
צרופי סודות. ובחצות הלילה
ירד עב קל לארץ אל חצר רבי אליעזר,
ועל פנפי העב עף מאשכנו לאספקיה,
אל בית רבנו משה ויגל לו רזי קדש.

• שם ה' בכתבי אבולעפיה

לא עת ספד, בני, עתה. וסגר-נא בעדנו
הדלת עד יעבר, בעזרת אל, הנעם.
בסתר ושפך-שיח, בפנה נעיר רזים
מכתב האלהים ומאותיות חונינו,
עדי יוכל רוחנו לספירות אלוה,
ועל כרחה גוריד מלכות שמים ארצה,
ורד גם בן-דוד, גואלנו — המשיח'.

מדוע זה הכהב בעפעפי אברהם
יגון התניה? אין זאת כי זכרון ימים
עברו זה ככר, חלף בו: עיר מולדת,
אורח פלאי סר ללון, ואגדות
על נודדי עולם, על מזמורי תהלים,
על שיח אותיות בוערות באש בראשית.
לרגע קט שכח הסער, אך לרגע:

'בפנה? אמרת, רבי,
בסתר ושפך-שיח? לא! עיף פנה אנכי, —
לי מרחב יה יקרא'.

'לא לנו המרחב! המרחב יבלע הכל,
עדי לא ינדע כי הכל אל קרבו בא.
אנחנו הן נגמלנו מנו, והורתנו —
הפנה מאז. למה נשא עין
למרחב המתנכר? אל תפן למרחב.
זקנתי נאדע ארחות עולם, אברהם,
אל פנת הסתר יוליכו את אחינו.
עמד ושאל את הנתיבות נענוף יחד:

רבים יצאו בהן בשחר חיהם,
צדיהם - און, לבם - גאה, שואף מרחק.
מהם אבדו רבים ולא יספו שוב;
מהם חזרו, עם בוא שמשם, שחוחים בנפש,
אל הפנה עזבו, אל חיק-צללים אוהב,
ניקר אז האפל להם מאור מרחב'.

אל תאמר: צללים, רב דוד! הסנה להוט האש
ידוע לא ידע בני אפל אלה;
ונפשי - הסנה.
חלילה לנו כרת ברית-בשפת עם צללים;
אנחנו הן כרתנו ברית עם אש שדי
בימי קדומים, במדברות מן-מזרח.
גיח מערב עורביו שחרים, - שלהבת-
מזרח בכנפיהם תאחו עד היותם
לשלהבות עפות'.

שמעני נא, העלם: בטוחים הם הצללים
שבצתים מן האש, והדממה תיקר
שבצתים מן הסער. מן הדממה יעלה
קול אלהים ללבב אדם. הן בדממה
דקה שמע תשבי דבר אל, ואש ורעם
מאומה לא אמרו לנביא בהר חורב'.

השיח התלקח. השומעים העיפו
עיניהם ברמת על רב דוד ואבקהם:
ברקים מתגוששים, ומי מהם יכריע?
מי לבה האש בלשון העלם, העז מאן

לקרע אפקים, המרחבה לרתם?
אך רגע החריש אברהם לדבר רב דוד,
אחר השיב ויהי קולו טעון הוד מלך:

אמנם, רבי, צדקת. בדממה דקה דבר
אלהים אל אלהו בהמלטו כמוד,
כמוכם, פליטי-עד, נדחי כל ארץ,
מחרב בני המרי, איזבל ואחאב.
אך, זכר, באש נרוח אל נקמות הופיע
אל הנביא על הקישון, מקום הכריע
לשבח את נביאי הבעל וזה הכל.
להורגים עיפה נפשנו ואות ישועה אין,
ועוד מעט תעלה מלכות השאול שממה.
חטאת אבות נשאנו מאז הרב ביתנו,
כי אחרי השלף הצר את לפידי
אל קדש-קדשינו, אבותינו לא השליכו
לפידי תורת-סיני אל ארבע כנפות הארץ,
אלילב כל דך מוכר דמו-נפשו בשער,
ללבב האסירים בבור, במהפכת,
אל אהל האכר חורש בעבור זרים
ואל תחתית ספינות, גושאות עבדי עולם
כבולים בנהשמים אל המשוטים יגיעו.
מכרנו המרחב לבעל; את הר סיני
למערות-צורים ולמרתפים דחקנו.
באמת בנן בנידיו דחינו העולם.
מה בנינו? המצר, 'דלת' על גב 'דלת'.
ואם יעז איש-רוח פרוץ הדלת
או קרע חלונות למרחבים, לאור, -

מה רב קוראי בגרון: 'כופר' וימח שמו.
מה רבים, אוי מה רבים, בו יתעללו
בבו קלה וחרם.

אזכרה ולא אשכח הוכוח בברצלונה,
בין רבנו הגדול ובין פבלו המרשיע.
גאות לבשה רוחי למראה הוד-התורה
קרן על ראש הרב; אך אויה כי ראיתי
את אחי בשפלותם: שמואל בנבנשתי,
בן קהלת ברצלונה, איש האשכולות,
לא יכל שאת את חרם הרשביא ורב אבא מארי,
לא נמן קצץ כפפי רוחו שואפת דרור,
וקבל עם הטיף נגד גור הרשע
של שונאי מרחב. מה גור הדין גורו
הרבנים עליו, רבני לוניל, בניה, ההר?
— על ה'פורץ' ללכת מברצלונה עד לוניל,
ובקל אטר ואטר, ובקל עיר נעיר,
ילקה בפני הרב. ונכבדי העיר,
שעמדו לימין בנבנשתי הכופר והבליעל,
יגדו לשלשים יום, ומדי שבוע,
בשני ובחמישי, ילקו בבית הכנסת,
על ספסל אבלים ישבו ברחוק ארבע אמות,
זופים ומנדים;

הנהו המצר אהבת, רבי דוד.

ואני מה אמתעבהו!

כל עוד ימים שמורים לי על אדמת, ורוח—
אמת תפעמני, לא אחשך גרוני מצעק:

חשפו את ראש סיני אשר כסיתם
בעניי הריק! ממתשכים הוציאו
את הר-הקדש עד תתגל אשו שנית,
וראו את הקולות כל באי עולם.

*

יד-סתר במגל גראה-ולא-גראה
קצרה צללים על פני שדמות נעלמות,
לאלמות אנדה ותערמם ערום
על הים הנע ועל שנים החופים,
חופי מפרץ סיציליה,
בו עברה האניה מתגודדה לאט.
פתאום מפיי החר גוש-אש עשן פתפח
ויתאבד. מאות עינים השתאו,
איש איש שמע את הלם לבבו ברתת.
למה ירום העלם? ומה כפי החר,
הר אטנה המלפד? בית ישראל בוער
מכל פנה ועבר ודם רועש בסף.
על אדמת ציון נצים עשו וישמעאל, —
הבלי משיח!
עינים חרדות נשאו אל פני העלם
הנשען למעקה ומתעטף בצל,
ואל אופני האש המתפלסים מעב
העשן בראש החר, מתגלגלים אל על.

תְּמַרְוֵי חַנּוּה

אוי לי, אוי לי, סבא. אשה קשת רוח אני.
הן כבר עבר קציר אף כלה קיץ
מיום שמחת כלולות על נשמת רחפה,
אף קול-דודים טרם על ערשי עליה.
לשוא אשא עיני אל הררי אפל
הנצבים על מטתי, אולי אראה את פני
דודי קורנים בזיו, ונשמת-אפו
תקרב קרוב ולטוף את יצורי צמאים.
לשוא-לשוא, סבינו יום-יום ולילה-לילה
אחוש כי אברקם גלף, ירחק ממני.
אראהו מעפיל לפסגות כל ידעתי,
ועיני המבהלות מגבה המרחק
יודעות כי עוד מעט ונעלמה הדמות,
שזרחה על יתמותי בנתיב גולה ונקר.
מה בצע בחיים אם אהבת גבר אני?
ובאפריון מה בצע באין עליו שכינה?

במרי שיחה פסקה חנה, נקדת רב דוד,
ותספק בפיו. הביט בה הנקן,
שפתיו נעות וקולו רק אל לבו יגיע:
'בתי האמולה, יתומתי, מדוע
כה התעלל בך? בשלהבות-מוקד
אבדך-מורף הוציא נפשו בלחש קדש,
אמר ירדה בגען שאולה, ולך, אבוי לי,

מנו ימי נדוד, ומי ידע עד אנה.
אמור אמרתי, פה בבירת יון אמצא
מנוח לי ולך. ועת הקרה השם
את העלם הדגול אבולעפיה בדרךכנו,
נתעשה לבי תפלה לאל הרחמים
אשר יאמר לדבק: טוב! אז אאסף
בשלוש אל אבותי. אמנם, חרדה רוחי
לשמע דבר העלם, לחצי הערעים
יעופו מאישוניו מדי נשאו חזון
על סער ומרחב, על פדות אדם ועם.
ואתגנם: אכן רוח היא בדור
דבר גבהה וגבהה וחשב קצים וחזות.
לכל זמן, ועת לכל חלום וחפץ.
יחלם שבעו הנער והקיץ לקראת חיים,
ושב מסבך-שביליו אל הנתיב סללו
אבות ואבות-אבות. אז תמצא מרגוע
גם בתי-יתומתי. אכן קהה לבי
מבחן את שרעפיו, להגייו הבן.

אין זאת כי רחש לב הסב גב אל נפש
האשה, כי אנתה חרנה מסגור שפתיך:
'הנידה נא לי, סבא. מה פשר המלים
אשר מפני אברקם שמעתי בליל אמש?
אשמרת שלישית הגיעה ואוני קולטת
דברים זרים מעל ערשו עולים:
— אלהים, אבא, אמא ...
יסוד האיש — אות יוד, והא — יסוד אשה ...
יוד והא שם יה, כפלם — שם הויה ...

דממה בת רגע, ושוב ניבים זרים:
 - זכר ונקבה - שבע, עשרים, מאתים...
 וכה מנה כל אות, הנשבוך כל אנפכה.
 דממה ואני שומעת: ה-ש-כ-י-נ-ה,
 חמש ושלוש מאות, עשרים, חמשים ועשר
 וחמש... הנה הסוד, הנהו!
 ז-כ-ר ו-נ-ק-ב-ה - ה-ש-כ-י-נ-ה*!
 אף אי שכינה, איה? -
 'סבי רחום, ידעתי, יש רמז בהגיגים
 אשר שמעה אזני על משכבי בלילה.
 מה ירמזון, הגידה?

'לבי יחוש עתיד ולא טוב לאברקהם.
 חלילה לו מדרש באשר מפלא ממוז.
 הן חרם הרשביא כבד מאד על איש
 אשר בחקר אל יצלל ובתורת הסוד
 טרם יהי בן למד,
 כי מה יעלה מעמק המצולה צולל עור?
 חרס, בתי, חרס.

ועתה שמעני, חנה, וישמעך השם.
 מחר יום חמישי בשבת, ושעה ארבע
 היא עת רצון לנגה... ולענאל... השמש
 תאציל אזי ממעל חסד אל,
 ואהבה וחשק יורדים פרוכים לארץ,
 לשיח הספירות: למען ירבו ימכם

* 'השכינה' בנימטריה 'זכר ונקבה'
 ** הכוכב 'זנוס'
 *** המלאך 'ענאל'

ימי בניכם. בשעה ארבע, בתי,
 סגרי בצדף הדלת, החלונות הגיפי,
 בקיתון גופך רחצי, מאד חממי המים,
 משחי גופך בקמח, מראש ועד כף רגל.
 ועת ירבה היזע, מטפחת בד קחי
 ומחית היזע ולתוף הקלי סחטיהו.
 ביצה טרפי לכלי, חלמון, חלבון עם יזע.
 גורי הצפרנים ושער גופך כליל,
 והפל שרפי עד אפר. אז הבצק תלושי
 ואפית עונה, לאברקהם תגשי.
 כזאת תעשי, בתי, דבר אל נא תגרעי,
 והיה האל עמך, ונשאת חן וחסד
 בעיני אברקהם בחירוף, ונבנית ממוז.

הסב כלה דבריו. בעפעפי חנה
 הנצו הרחורים: אף פעם תעלה
 השמש ותרד, אף פעם, ובא ערב,
 ובא גם אברקהם את הצמאה השקות.

השמש על אתונה, על בית חנה זרח,
 הגיל גלי הים, ברף ספינה מפלגת.
 מי שם על הספינה? עיני חגות-חגות
 המערב נטש, בו אשת נעוריו,
 אשתו ולא אשתו, בדמי חדרה תאבל,
 ואת פאתי-מזרח, שם ריסי-שכינה ידמעו
 מבעד קדרות עינים וערפלי הרים
 של ירושלים, עיר הקדש.

* על-פי רב שרירא גאון הכוכב 'נגה' והמלאך 'ענאל'
 ממונים על השורה במוחה: למען ירבו ימכם...

מי הוא זה הלז, אשר שמע לצו

מקל-גודו ולצו אורח פלאי.

לוחש מאחורי פרגוד - זמן המתגשב?

העלם בן טודילה, אבולעפיה שמו.

נפתול נפתלו מצר ומרחב בנשמתו

ויוכל המרחב ועבותות מצר נפקו.

מלחמת לשמעאל ועשו בעיר הקדש:

הנה אחרית ימים, יום פדות עמו קרוב.

מאחורי ימים והרים בדרך ישכנו

עשרת השבטים, הם מתכיים לאות,

לקום, ללחם, לפדות.

הוא - האות ימן.

צ' יונה

מה יקרו האיים בין יגן וציזן

ליהודי החוזר למולדת.

שוש ישיש לו כל חוף וגליו ירמוזו

על חופה הקדוש של מולדת.

כי יודע כל אי: לו נתגלגלה זכות,

זכות עיר-אל השוכנה במולדת,

ואשרי החופים הקרובים אל החוף

החובק את אדמת המולדת.

על כן יקנא אי כרתים בקפריסין,

הקרוב, פה קרוב למולדת,

ועל כן יתנאה קפריסין וימו

חיש ישא כל ספינה למולדת.

כי תקרב הספינה, הנושאה הגולה,

אל החוף הנגל של מולדת,

מעצמנה דמעות את עיניו הכלות

ופתחו את לבו למולדת.

אז יעמד כנסוף אור-בראשית רענן

והקשיב לקולה של מולדת,

וידע: יסודו של אדם מעפר-

הברכה של אדמת המולדת.

וירד כחולם אל החוף ונפשו
מתרפקה על אייר המולדת,
וכרע ודבקו שפתותיו רועדות
בחול היקר, חול מולדת.

מַעֲרַת אֱלֹהֵינוּ.

אֲבָרְהָם אֲבוֹלְעֵפִיָּה וְר' סַעֲדִיָּה

'הנה פסגת הפרמל ופתח המערה.

שב-נא פה, רב סעדיה.

לכדי אל מערת הנביא ארד הפעם.

הלילה בוא יבוא החזון אליו צפיתי

מאז דרכו רגלי על אדמת הקדש.

'נסתם חזון, אברהם, ציון ובה דמים,

ואלהו אין חדש אשר ישחט

את נביאי הבעל'.

'לאט לה, רב סעדיה. הטחו מראות עיניך

את אצבע אלהים המנצחה על תאנית

הדם והחרבן? הן נביאי אליל

פה זה לנה יערכו את בתי הטבח,

ועוד מעט יכלו תורות תרמית פכלות

עשן, ומלכות שדי תרד משמים ארצה.

הלילה יהי האות, לי יגב הקול

מפרצי-המערה שקלטו נשמת-אפו

של החזון, עת התיחד עם אלהי עולם.

האם לא גורלי הוא, אשר נטה אלי

לפרשת ימי ולילותי מאז

עזבתי את טויליה, פנת מולדתי

היתומה והנבזת מצללי קירייה?

האם לא הוא צוני בנדודי שנותי
בל קרב אל המטה, בה שכבה חנה,
הלומת ערגת-חפה? ומי הוא אשר שם
מקל-הגוד בדי יאמר: ברח מנה
טרם לבשר נפשך תכרע לנצח?

'המרית פי האל, אברהם! לא טוב, לא טוב
המעשה עשית. קדוש הוא החבור
לשם שמים. השכינה הנ תרחף
על ערש אהבה. הלא זה דבר רבנו,
משה בר' נתמן, זכרו יהי ברוך,
אשר בהקמתו האיר עיני גולה.'

'החרש, רב סעדיה! אל מלה, אל הנה!
פן תרגיז את סמבטיון-נפשי משבתו.
שא עיניך לשמים שכורי הכוכבים,
ליום הבט, המתגודד למטה,
ולגלים האזן הששים לקראת השחר.
ואם נתן שדי לנפשך אונים,
תציל כמוני עתה הדים מרחפים
ברוח -
האינסוף משוחח עם נשמת הלילה.
התשמע? האינסוף! ואני ילוד החמר
אשמע שיחו. הלילה נצחי אני כמוהו.
הנה סלם האינסוף. שלבים אין -
ואני עולה, עולה.
אלהים!'

'אברהם!'

לשוא! הוא לא ישמע לשיח רבי סעדיה:

'מי התועה יחזיר? ואולי לא הוא, כי אני
תועה, אוכד כל דרך.'

הוא שכור האלהים, אף הוא, אף הוא גלוי עין.

הן זה דברו אלי מאז הקרהו אל

בדרך, בחוצות עכו,

מאז שרכנו יחד דרכנו על החול

מעכו אל הפרמל.

'מכה סגורים, קרא לי. לשוא יגוש עור

בפתח הלוט; הוא לא ימצא הדרך,

ולא יראה לעד האור בלוט מבית!'

מי יספר הכוכבים במוצאי-חדש על הפרמל

ולא תצוד נפשו ברשת הנגחות?

מי יקשיב לפי רוחות הנוצרות בלילה

על ראש הקר, - רוחות מים, מעמק,

מגלבוץ ושומרון, יהודה ולב פגרת,

ונפשו לא תאחו בנימי עונביהן

הרוצדים מסוד שיח מני קדם?

מסכת-מסתורין פה מליטה הכל,

יכל רחש בא מאפק אנדות יעיר.

בפתח המערה חמק הלילה על רב סעדיה

בחמק על שערי לבו הדי-דורות,

המרחפים על פני הארץ הנגלגלת

עמה לאור מזרח געזר ממגע חסד
של אצבע געלמת:

חזיונות בציון

בעלית הקיר בבית דרום אשר ביד יוסף
נתהבהבה שלהבת גר ונתרעד מסף.
צבעים נשתחקו עם דהות השחר.
מתלונות בית המדרש, בקצר על יד השער,
השתפכו צלילי קדיש האחרונים,
צללים התעופפו. עדת הקדש
עמדה בתרדה לקראת ספרי תורה.
החונים השנים מסלסלים יחדו
בברכות על התורה, קוראים את פרשת-
התמיד והזמירות, ונעם התפלה
ורגש התחנון מליטים כל לב ועין.
קדשה של צפיה. קריאת שמע עולה
מצינים מתעצמות ומלכות יקיצו
לאותיות אהד, נושמות אור אינסוף.

הגר בעליה דעה זה כבר
ועשנו אי-שם נדף נדד,
כאשר נדם הד צעדי אבולעפיה
מעל המדרגות בדרך החצרה.
אט-אט כהלום ירנ עבר את הקצר,
רגליו שטות במדרון הכרמל אל הים.
נגל הים, צללים נסים לחוף
מפני גלי האש של השמש המוקדת.
פתאום גרמע אברהם, כתפו נתחלקלה

הדים ממרחקים, מעבר להררי זמן;
אף מה הוא דבר הקול הנאחו בנפש,
נאחו ומתמלט, ושוב נתפש ונס?
לא תם חזון בארץ, האנדה לא תמה,
ולא גלתה שכינה ממרחב-קדש זה.
ואם גלתה, ואף לירפתי ארץ,
הנה עולים בני מים ומצפון,
ועל כנפי רוחם ציונה יחזירוה.
הנה היום אנו: משואות חזון דולקות
בראש גבעה וחר, מהר ציון חרב
עדי הרי שומרון והררי גליל.
אין זאת כי את עקבות-משיח ילדו
עקבות כל הנושא נפשו כלה בחיל
ממאסר מערב אל מסתרי מזרח,
גנני הסמבטיון ועשרת השבטים?
הסמבטיון? עשרת השבטים?
לשוא תגוד, אבולעפיה, אל מרחקי הסוד,
אל חוף נהר-הפלא, לקראת אחים אובדים;
במרחקים אינם; קרובים הם, מה קרובים.
לנפשה הקשב, אבולעפיה, ושמעתי
את שאון הסמבטיון, וללכתך הט-און:
האם לא דם שבטים צועק ממצולותיו,
קורא לקרב, לפדות?

ממגע יד כבדה:

רב סעדיה!

אברקהם!

לאן תועיד פניך עם הגץ השמש?

לשא חיות פניך נסיתי, אברקהם,

מאז אל מערת אליהו לוייתך.

מאז אל המערה לוייתי, רבי,

נדדו רגלי מפה, אף שגתי נדדה.

ביום רדפני קול, בלילה הממוני

כוכבים מרום, אותיות מרננות,

אות-אות ונקדטה, אות-אות ומסתוריה.

בפתחי מערות קדושים הלנתי לילותי.

ספרה האדמה מתחת, ומעל

השמים דוכבו כבוד אל מכל כוכב.

כבוד אל! אף אל עצמו איה, איהו?

רבים הסלמות, בם מלאכים ראיתי,

עולים, יורדים, קוראים.

אף עת עלות נסיתי והנה - אין מאום,

הסלמות נמסו, פרחו המלאכים,

ואל עטוף כבוד חבוי מעין רואים.

שאלתי בקר-בקר כל רוח השטה

מעיר האלהים אחרי השתחוותה

לבורא תבל: הוריני נא, הרוח,

נשוקת שפתי שדי, הדריך בה אלקה.

אחד המענה:

לכה!

על שער הרחמים, בעיר הקדש, התרפקתי.

לילה. ליל צלמות.

עין צר לא מצאתני. ניהי בחצות הלילה

התעופפו זקנים על הר היותים נגדי,

ולפתע - לעיני דמיות עוברות בסף,

למטה, אל השער, ודמות לדמות אומרת:

השיב השם שבוחו, מלכות שדי נכונה,

נעלה נא, השופטים, לשפט כבראשונה.

שבעים דמיות ודמות עברו עלי בסף.

שבעים דמיות ודמות?

אכן, רב סעדיה!

לאט לך, אברקהם, אין זאת כי גב לך רמו

מעבר לפראוד. הן ככה יספר,

מסרת היא בידנו, כי בזה השער

גלתה הסנהדרין ובו, ברצות השם,

תשוב ירושלימה.

על זה החול, לקוק גלי הים, כרע

אברקהם.

ממולו, רב סעדיה נשען אל כף הסלע

המשקיף לים.

וימה הנה דבר הדמיות אליך, אברקהם?

אל מערת התנאים לכה, היא בגליל תשכון,

כה לחשה בלאט הדמות האחרונה

ותצלם בשער.

ואלף.

יומם שוטטתי בין המוני 'תועים',
עולים מקצוני ארץ אל קבר משיחם,
צלבים על חזותיהם, ובצניניהם ילן
דם עולל ושב.

בלילה התרפקתי על בוכי קדושים
ושפתותי – תפלה, לבי צמא חיון.

לילה מירח אל המערה לוני.

שתים המערות שם: של שמאי ותלמידיו,
ממול – מערת הלל ותלמידיו, באמצע –

אבן חלולה ולה תבנית של כוס.

פתאום עלתה המיה מתלמיש האבן,

מקרקעית ה'כוס' נתבצבצו גל מים.

כרעתי על הנרם, את ידי רחצתי

ונאתפלל בדמי: רחמי, ידוד,

ותן לי אות אשר ישר הדרך

בו אלף אליה. את פיה הן קדשתי

מאז דעתי שמה ובו אחיה לעד.

עוד שפתי נעות ונתהדד לי קול:

– הנה מקום אתי... שמתיה בנקרת הצור,

ועליה כפי שכותי – ויאלם הקול.

'מה פשר הדברים שמעת, אברהם?

הן כה דבר שדי אל אדון הנביאים.

'שמעוני, רבי סעדיה!

מן המערה יצאתי. הכוכבים ממעל

התלקחו כאש, אש-לבן על אש-תכלת.

בפנורים הכו עיני כעניי העטלף

בפוע גנה בן, אף במחי אור שחר.

עוד רגע ושבילי האותיות אשר שמעתי

נעשו לי נהירין. רעיוני נבהלו.

צמרמרת אחזה את פי המדבר.

נדמו השפתים. האימונים ספרו.

העיה רב סעדיה מבטו על אברהם:

אור זר נוהר בתניי רזון-הלחיים,

על צוק מצחו צללים, בין הריסים שלהבת

מתעלפת.

גדם גם רבי סעדיה: לא העז הפר

את הס הצפיה.

אחוו תמיהה צמד השמש בנתיבו

וצל הכף צבה על פני זהב החול.

פתאום נבקע מעין שיחו של אברהם.

כרינו גל חתום פורץ ממסתרים,

התנדנדה כרוח הבכה בודדת,

מלל התמלמל, עוד רגע וסוד-שיח

התפכה סביב:

שֵׁיחַ אוֹתִיּוֹת

אוֹתִיּוֹת!

כִּי בֵּית!

וְכֵן, מֵאֲלֶף עַד תּוֹ

בַּתְּכָה הַזֹּאת:

אֲוֹת.

הַנִּי

הִיא מְשֻׁמוֹ הַקְּדוּשׁ -

יְדוּד.

אָחֵד.

וּמְרֹאשׁ

וְעַד סוֹף,

וּמְסוֹף

וְעַד רֹאשׁ,

כָּל רוֹם וְיִסוּד,

כָּל שֵׁיחַ וְסוּד

מִפְּרֵפֶר תּוֹף הָאוֹת.

תּוֹף הָאוֹת יְגִלֵד,

וְעַרְפֵּל וְאֵד

לוֹ כְּלוֹט.

בָּאוֹת - כָּל מְאוֹם;

מְחוּץ - ה' לֹא-כָלוּם.

אֱלֹהִים הוּא בָּאוֹת,

אֱלֹהִים הוּא הָאוֹת.

אֵין תֵּבֵל אֶלָּא אוֹת,

וְהָאוֹת - לוֹט.

וְהֵלוֹט יִשְׁנֶע:

בְּנֶ-אָדָם, קוֹם קָרַע,

בְּנֶ-אָדָם, קוֹם גִּלָּה

עִירְמֵי הַקּוֹרָא.

רוּחַ מְאֵל,

רוּחַ מְרוּחַ.

מְרוּחַ - הַמַּיִם,

מַמַּיִם - הָאֵשׁ.

כָּל תַּחַת וְרוּם,

גַּם קָדָם וְיָם,

צָפוֹן וְדָרוֹם,

עוֹלָם וְאֶפְסוּסִים,

הַפֶּה וְהַשֵּׁם,

כָּל הָיָה, כָּל יְהִיָּה וְכָל יֵשׁ

חַי, זוֹהַר תּוֹף הָאוֹת.

מִמְנוֹה וְהִלְאָה - אֵל-הַיּוֹת,

לְיִלָּה.

אוֹתִיּוֹת - אֲשֶׁנְּבִיִּים

בְּהִיכַל הַרְזוּם.

הַנְּקֻדוֹת - כּוֹכָבִים,

רְמִזִּים.

הַחוֹלָם מְעַל,

הַשׁוֹרֵק בְּפָנִים,

הַחִירִיק מִתַּחַת -

עוֹלָמִים:

עוֹלָם הָעֲלִיוֹן, הַתַּנְּקָה, הַשֶּׁפֶל ...

אֲשֶׁר לֹא יֵאִירוּ כּוֹכָבִים מֵעַרְפֵּל.
כּוֹכַב וְכּוֹכַב
אֵת הַשָּׁבִיל לְאֲשׁוֹב
בְּהִיכַל סוּד-הַיּוֹת, -
הַאֵוֹת.

ק ס מ י ם

צוֹם עָרַב מוֹלַד יְרַח אֱלוֹל בְּמִשְׁכְּנֹת יִשְׂרָאֵל בְּאַתְוָנָה.
כַּנְפֵי מוֹרְאֵל • מְשִׁיקוֹת עַל פְּנֵי נְשָׁמוֹת נְחַרְדוֹת.
מְנַשֵּׁב אֲשׁוֹן-אָב אֶתְרוֹן בֵּין עֵי חֲרָבוֹת מִנִּי קֶדֶם,
לוֹפֵת עֲמוּדִים עִירָמִים, שְׂרִידֵי הַיְכָלִים-אַנְדוֹת
וְקֹטְעִים שֶׁל זְרוּעוֹת-אַלְלוֹת הַמְשׁוּעוֹת לְתַפְאֶרֶת אוֹבְדָת.
מְשׁוֹטֵט אֲשׁוֹן-אָב אֶתְרוֹן זֶה הַלַּיִל גַּם עַל דְּבִיר שְׁחָרַב,
שֶׁם מֵעֶבֶר לַיָּם הַגָּדוֹל, בְּעִיר דְּוֵד הַסּוֹפְדָת.
עוֹד שֶׁחַר וְשִׁמְשׁ וּמִתוֹךְ נִגְהוֹת וְצִלְלִים בְּמַעַרְבֵלֶת
יְצִיץ מִצַּח-יְרַח עוֹלֵל-לַיִל, וְהַשְׂקִיף מִבְּהַל עַל סְבִיבּוֹ:
מַה לִּי פֹה בְּעוֹלָם הַכּוֹשֵׁל בֵּין סִלְעֵי הַמַּפְלָת?
בְּלַיִל זֶה יִמְרַר בְּבִכּוֹ בֶן-גּוֹלָה נְגוּעֵ-יוֹם שְׁבַע־יָמִים.
עֲנֹן הָעוֹלָם, עֲנֹנִים-עֲנֹנִים הַשְּׂמָיִם.

*

מֵאֲזוּ הַבִּקְרָה סוֹכְבָה בֵּין הַרְיִסוֹת הָעִיר
נִכְדַּת רַב דְּוֵד הַיְשִׁישׁ, חֲנָה הָעֲנֻנָה,
אֲשֶׁתוֹ-וְלֹא-אֲשֶׁתוֹ שֶׁל אַבּוּל־עַפְיָה, -
נְצִיב יְגוֹן בֵּין נְצִיבֵי שְׂמָמָה אֱלָמִים.
שְׁלֹשׁ שָׁנִים חָלְפוּ מִיוֹם הַמֶּר לָהּ אֵל,
מֵעַתַּת חֶמֶק דּוֹדָה לְמַרְחֶקֶי-אֵין-קוֹל.
פֶּתַלְתַּל הַלֵּב, יֵאָרֵג תְּקֵנָה מֵאֵין:
- שׁוֹב יָשׁוּב אֵלַי וְאֵת כְּבוֹדֵי יִגְאָל -;
לְשׂוֹא!

- וְלֹא בְּמַחְזָה אֶרְאֶנּוּ -

• המלאך הממונה על חודש אלול

שְׁמַע! שׁוֹר!
אוֹתִיּוֹת מְנַגְנוֹת וּפּוֹרְחוֹת מִסְבִּיב.
שֶׁחַ הַצּוֹר.
שְׁפַת הַיָּם, שְׁפַת הַחוֹל
פְּצָחוּ נִיב.
הַנְּהוּ, הַקּוֹל,
סוּד-הַשָּׁיִת, קוֹל יָה:
- וְשִׁמְתִּיךְ בְּנִקְרַת הַצּוֹר,
וְשִׁכּוֹתֵי כְּפֵי עֲלִיךְ -.
כְּ-פִי! כְּ-פִי,
בְּגִימְטְרִיָּה:
דְּ-מִי-וֶן.
וְשָׁמִי -
א-בְּ-רָ-הֶם,
בְּגִימְטְרִיָּה:
וְכ-רָ-הֶהוּ,
רְזִי-א-ל...
אָבִי, אָבִי, רַכֵּב יִשְׂרָאֵל!

לִילָה.

אֶל שְׁמֹן חֲדָרָה חֲדָרָה, סִגְרָה הַדְּלֵת.
עֹנֵים בְּאִישׁוּנִים, בְּדָם רַחֲשֵׁי מִקְסָם.
יָד רֹעֵדָה הַדְּלִיקָה גַר נְבוּךְ מֵאֶפֶל.
גְּלִימָה שְׁחָרָה מֵעַל הַקִּיר רוֹמְזוֹת,
שְׂרִיד יְחִיד הוֹתִיר אֵלּוּף לְבָה
עַת עֲנֹכָה לְאַנְחוֹת וַיַּעֲלֵם.

דְּמָמָה.

וּפְתַע וְתֵאחֲזֹנָה בְּסוֹת אֲצָבְעוֹתֶיהָ
וְקָרַע בָּהּ קָרְעוֹ.

עוֹד רִגַע וּלְחוּטִים הֵיטָה פֶּסֶת הָאָרֶג.

בְּעֲצִיץ הַחֶרֶס שָׁמָּה הַחוּטִים, הַקְטָרֶת, -
וְאֵת הַיָּר הַגִּישָׁה.

נִצִּים נִתְהַבְּבוּ, וְתֵלְתֵי עֶשֶׂן

נִסְתַּלְסְלוּ וַצִּפּוּ עַל עֵינַיִם נִים-לֹא-נִים!

שְׁמַע!

שִׁפְתֶיהָ מְנַהֲמוֹת:

אֶ-בְּרֶ-הֶם, אֶ-בְּרֶ-הֶם,

בְּגֶ-שְׁוֹן, בְּגֶ-שְׁוֹן.

אֶ-בְּוֶ-לְעֶ-פֶ-זָה,

בְּגֶ-זֶ-מֶ-פֶ-צֶ-כָּב,

הוֹפֵעַ, הוֹפֵעַ, הוֹפֵיעָה,

עֲנֵה!

דְּמָמָה.

נִצִּים מִתְלַחֲשִׁים.

• דרך התמורה בקבלה, שבה היו משתמשים בימי הביניים כדי להכריח אדם רחוק שיופיע

בְּאִישׁוּנִים -

עֲשָׂנִים

מִתְנַחֲשִׁים.

הֵס.

וּפְתַע, שׁוֹר:

עֵינַים - תְּהוֹמוֹת-יָגוֹן וְנִקְקָעוּ,

וְאֵד הַשְׁנַעוֹן עַל הַתְּהוֹמוֹת רַחֲף.

בְּפִיק בְּרֶכִּים לְפָנָה קַרְבָּה,

מִקַּל לְכֹן תְּפֹשֶׂה כִפָּה הַמִּתְעַלְפֹּת,

וְתַף

בְּכֵלֵי הַחֶרֶס

הֶף, הֶף

עַד הֶרֶס.

הַתְּעוֹפְפוּ נִצִּים

וְקוֹל נְהִי

קָרַע הַדְּמִי:

אֲלֵהִים!

הַאֲזוֹן לְתַמְרוֹרֵי,

בְּשִׁטּוֹן שְׁבָרִירֵי

זָעַר

וְאֵת אֲבָרֵהֶם הַשִּׁבָּה.

שְׁבָרִירֵי,

בְּרִירֵי,

רִירֵי,

רִי!

אֲבָ...

אֲבָ...

אֲבָרֵהֶם!...

רְדָה מֵעַל הַצֶּלֶב! אֵיכָה תִשָּׂא הַכַּחַשׁ
בְּכָל מַנּוֹר יִסּוֹד
עִם בְּרִפְיָ נְזִיר טְמֵאוֹת, עִם רַחֵשׁ
שְׁמָלוֹת שׁוֹכְבוֹת לְחֵמֶד.

צִלְבִּים, צִלְבִּים, צִלְבִּים צוֹרְחִים מְכַל אַפְסָיִם:
דָּמִים הֵב, הָב! -
נִלְחַם הַצֶּלֶב בַּצֶּלֶב בְּשִׁמְךָ וּבְשֵׁם שְׁמַיִם, -
וְאַתָּה דַּבֵּק בַּצֶּלֶב!

מֵעַל הַצֶּלֶב רְדָה, יְלֹוד בְּשָׂר וְרוּחַם,
חֶרְפַּת אַבְיָה דָּרֵשׁ
מֵאַמְךָ מְכַרְהָ לְזֶר דוֹדִיָּה בְּבֵית לְחֵם
נִתְמַע בְּלִהְיוֹת הָאָרֶץ לֵאלֹא בּוֹשׁ.

הִכְרֹז: לֹא אֱלֹהִים אַף לֹא בֶן אֵל אָנִי,
כִּי בֶן עֶפְרָא נֶאֱפָר.
מִדּוֹעַ בְּמִדּוּחַי־נְסִימִים נֹאצְתָם שְׁמַי
בְּמַגְלוֹת סִפְרוּ?

חֲדָלוּ מְנִי, אָנִי אֵל בְּנֵי עַמִּי אָשׁוּב,
אֵל צוֹר חֲצַבְתִּי מִנּוֹ אֶעֱלֶה;
וְאַתֶּם כָּלְכוּ לְכֶם אֵל עוֹשֵׂי הַנְּאֻפוֹת,
מִתַּחַת לְכַמּוֹת הַבַּעַל -.

עֲכוּ. דְּבַר אַבּוֹלְעַפְיָה:

יִשׁוּעַ אִישׁ נִצְרַת, יִשׁוּעַ אִישׁ נִצְרַת,
רְדָה מֵעַל הַצֶּלֶב!
חֵדֶת הַשְּׁתִי־נְעָרֵב, שׁוֹר, נִפְתַּרְתָּ
בְּגִיהוֹם שֶׁל קָרֵב.

אַתָּה אַתְּ הַחֵידָה הָרִית, אִישׁ נִצְרַת,
בְּחֶבֶל וּבְצִיר,
אַף יוֹרְשֵׁיךָ הַתּוֹעִים חָלְלוּ תַפְאָרְתָּ
עִם נְאֹל וּדְבִיר.

לִשְׂוֹא לְצֶלֶב עֲלִית, יִשׁוּעַ אִישׁ נִצְרַת,
בְּלֵב לַפְדּוֹת דְּבוּק;
לֹא אַתְּ לִבְךָ כִּי גּוֹפְתָהּ וְכָל מִסְמַרְתָּ
כִּהַ יַעֲרִיצוּ כִּהְנִיחַ בְּכָל שׁוּק.

חֲדָלוּ הַמְסַמְרוֹת, פָּרוּ עֲצָמוּ.
עֵינֶיךָ פָּקַח וּסְקַר:
הֵן לוֹעֲגוֹת לְךָ מִתּוֹךְ פִּיּוֹת נְדָמוּ,
מִחֲשָׁף גְלִגְלוֹת אֵינ־סִפְרוּ.

הִנֵּה מֵאַמִּינִיךָ, צִלְבְּךָ עַל חוֹזֵתֵיהֶם,
וְשִׁלַּל שְׁחוּטִים בְּשֶׁק;
רְמֵי תַפְלָה בְּפֶה, מִשְׁחוֹר תְּחַנְיָהֶם
דָּם דּוֹרוֹת יִזְעַק.

מִשָּׁא פִּלְרָמוֹ

בְּבֵית הַכְּנֻסֶת בְּפִלְרָמוֹ הַשְּׁלֵף הַסֵּ.
נִדְמֹו הַצּוֹכְאִים עַל שְׁנֵי הַשְּׁעָרִים,
שֶׁעַר הַצָּפוֹן וְשֶׁעַר הַנֶּגֶב.
מַה יּוֹם זֶה מִיּוֹמִים? לֹא לַיִל כְּפוּרִים,
אֲפֹה לֹא הוֹשַׁעְנָא רַבָּה, עֵת פְּתוּחִים הַשְּׁעָרִים,
מִסּוּף תַּפְּלַת עַרְבֵית עַד הַגֶּזֶן הַשְּׁחַר
לְקִרְאֵת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַשּׁוֹפְכוֹת שִׁיחַן
בְּחִיק אַרוֹן הַקֹּדֶשׁ.

עַל הַבִּימָה זְקֵנִי עֲדַת פִּלְרָמוֹ,
בַּתְּנֹף רַב הָעִיר, הַיְשִׁישׁ רַב אַחִישׁוּב,
מְגִלַּת-סֵפֶר בְּכַף יְמִינוֹ תִרְעַד.
וּמִי הַנָּר הַלְזוֹ? מִשְׁכָּמוֹ נִמְעָלָה
כְּלוֹ אוֹמֵר: סוּד יֵה, סוּד לוֹהֵת כְּבֹאֵשׁ,
אֲשֶׁר-שְׁחֹר עַל גַּב אֲשֶׁר-לְבָנִי?

פְּתַח הָרֶב. מִשְׁנֵה דְמָמָה נִפְל.
נִתְלוּ מֵאוֹת עֵינַיִם בּוֹ וּבְאִישׁ הַפְּלֵא:

אַבְרָהָם אֲבוּלְעִפְיָה!
שְׁמַעְנִי, אַבְרָהָם, וּבֵית יַעֲקֹב הַאֲזִינוּ
וְיִשְׁמַעְכֶּם אֱלֹהִים.
תְּשׁוּבָה בּוֹהֵה הַסֵּפֶר מֵאֵת רַבְּנוֹ, רַב שְׁמוּאֵל,
גְּאוֹן סִפְרָד וּמְאוֹר כָּל הַגּוֹלְהֵי.

נִגְלָה הַמְּגִלָּה. קִלְף-קִלְף עָמוּם נִבְקַע
מִקְפוּלֵי הַסֵּפֶר כְּפִקְעַת הַשְּׁלֶכֶת;

יְעִתָּה, אַחִי, חֲלִילָה לְכֶם מֵהַטּוֹת אֲזִין.
לְתוֹרוֹת הַשְּׁקָר שֶׁל הַמַּסִּית-מְדִיחַ,
אוֹתוֹ נָבַל אַבְרָהָם, הַמְכִינָה אֲבוּלְעִפְיָה,
שֵׁם רְשָׁעִים יִרְקַב.

יְדַעְתִּי אֵת הָאִישׁ, וְאֵת שִׁיחוֹ יְדַעְתִּי
מֵאֵז עַל הַפְּתוּחִים חֲזַר בְּקִהְלַת בְּרַצְלוֹנָה,
מְרַמֶּה אֵת הַבְּרִיּוֹת בַּפְּתוּחֵי לָחֶם.
בוֹר מְדֹאֲרֵיתָא. בְּדַמְיוֹנָיו כּוֹנְנִים
אוֹחוֹ עֵינֵי אֲוִיל וְכָל הַדִּיוֹט בְּעָם.
בְּפַח גִּימְטְרִיּוֹת נִפְשׁוֹת תְּמִימִים יִלְכֹּד,
מְסַרֵס אֵת הַכְּתוּבִים וְדַבְּרֵי חֲזוֹל יִבְלַע.

אֵל יִפֹּת לְבָבְכֶם אֱלִיּוֹ, כִּי יְמִיט שׁוֹאָה,
רַחֲמָנָא לְצִלּוֹ, עַל כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל.
שְׁנֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל: אֵין הַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה
אֶלָּא עַל הַחֲכָם, הַעֲשִׂיר וְהַגְּבוֹר,
וְנִבְוָאָה אֵינָה נִחָה אֶלָּא עַל הַיּוֹשֵׁב
בְּאַרְצֵי הַקֹּדֶשׁ.

וְאִם נִגְלָה מִלְּאֵף אֱלֹהִים גַּם לְמַנּוּחַ,
שְׁעָם הָאָרֶץ הִיָּה, הֵן הִיָּה זֶה הַגּוֹלֵי
הוֹרְאֵת שְׁעָה בְּלִבְדִּי.

וְאִם אֵל יְחֻזְקָאֵל דְּבַר עַל נִהַר כְּבָר,
הֵן תַּחֲלַת דְּבָרֵינוּ אֱלִיּוֹ עַל אֲדַמַּת צִיּוֹן הַתְּהַלֵּ.

נִשְׁמַלְהֵבוּ הֵלְבֵן וְהַשְּׁחֹר בְּפָנֵי הַנָּר.
עֲבִי סוּפָה קַרְבָּה כְּבָר יִגְשָׁשׁוּ

• על-פי אגרת הרשב"א אל רב אחיטוב

בתוך חגי מצחו הרם, מרחיק חזות.
עיני העם - רמת.

'חזר בך אברהם, פלל, הנהיר הרב,
'עד אן תדמק הקץ ולב העם תשיא,
כי לגביא-משיח שמך אלהי שמים?
חזר בך, אברהם, חזר בעוד מועד!
חזרה!

עוד מתדפקים הדי 'חזר' בבית הכנסת,
והנה הסער בא, הנהו מתחולל
על הבימה בתוך. מוקד הלב גועש:

'קדשתי ידוד *

מיום ידעתי שמו,

ונאתקדש בשמו,

ובו אחיה לעד.

'דקדתי בחרבי

לבזות כל מכחישיו;

חנית לשוני - שמו,

בה הרגתי יולדי שוא.

'בכח שמו נורא,

המשגיח על יודעיו בארץ,

הפקתי לדרכי ישר

דרכי תרמית נפרץ.

* הפרק הוא על-פי 'ספר האות' של אברהם אבולעפיה

ונאתנבא בשמו
מרבע ומשלוש:
הנה בא יום הדין,
יום המשפט חש.

'קץ השקץ הניע
וחרבן עובדי שמש,
וירח אור יביע
להאיר מחשבי אמש.

'יושבי אי גבורה *

שמעו דבר ידוד:

הנה הציר שלחתי

להצילכם מיד

'שלוחי תורות השוא,

מולים וערלי לבב.

יום המשפט תם

וזמן הקץ ושלום.

'השמים יהיו ארץ,

והארץ - שמים.

בתארי שמותיו

יגלה פעלותיו,

בהתיחד שמו

יודיענו את עצמו.

*

* סיציליה

יְעִתָּה -
לְמִי גִיל
וּלְמִי רֶן,
לְמִי שְׂמֵחָה
וּלְמִי שְׂשׂוֹן,
לְמִי עֲנֵג
וּלְמִי הוֹד?
לְיֹדְעֵי שְׁמוֹ,
לְמַגְלֵי הַסּוּד.

יֹשְׁבֵי עַל מְדִינָה, הַאֲזִינוּ,
הָאוֹמְרִים בְּאֹזְנֵיהֶם:
מִדּוּעַ שֵׁם הַשֵּׁם נִחְשָׁב,
וְמָה יִזְעִילֵנוּ חֲשָׁבוֹנוּ?
הֲלֹא טוֹב לָנוּ
מִפְּקָדֵי כֶסֶף וּמַיְיָגֵי זָהָב,
וְנַחְלֹת שְׂדוֹת וִירֵשֶׁת כְּרָמִים,
וְהִרְחַבְתָּ בָּנִים וְהִרְחַחְתָּ בָתִּים.

שְׁמַעוּ שְׁמוֹעַ,
הַמְתַּנַּחֲמִים בְּשֵׁאוֹ!
עֲנֵן נָעַב
נוֹסְעִים נֹסוּעַ,
וְרֹכְבֵי אֵשׁ
אֶת הָעֲנָן חוֹרֵשׁ,
וְסוֹסֵי רוּחַ מְגַמְּאִים
שְׂמִים נִדְהָמִים.
וְהָעֲנָן כְּבֹד מְאֹד,

וְהִרְרֵי יְקוֹד
סְבִיב.
וְהִנֵּה עָב טַל,
וְהִטַּל קַל,
טַל עַד.
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַשֵּׁם אֱלֹהֵינוּ הַשֵּׁם אֶחָד!
אֶחָד, אֶחָד, אֶחָד -
טַל!
הַקִּיצוּ וְרַנְּנוּ, שׁוֹכְנֵי עֶפְרַיִם,
כִּי טַל אֹרוֹת טַלְקָה,
וְאַרְצְךָ רִפְאִים תְּפִילָּה.

*
עָמַד חֲלָל הַבַּיִת אָחִיו אֵימָה שֶׁל קֶסֶם.
דּוֹמָה, הָעַם רֹאֵה הַקּוֹלוֹת הַמְתַּלְפָּדִים
מִפִּי אִישׁ הָרְזִים. הִנֵּהוּ לִפְנֵיהֶם,
כֹּה קְרוֹב-קְרוֹב, עוֹד רִנֵּעַ וְנִכְנַף
בְּמַרְחָקֵי הָאֶפֶק, מַעֲבֵר לַקִּירוֹת,
קִירוֹת וְלֹא קִירוֹת, שֶׁל בַּיִת הַכְּנֻסֶת.
שְׁלֵמָה נִחְתָּמוּ שְׁפֹתַי רַבִּי אֲחִיטוֹב?
שְׁלֵמָה נִתְעַלַּף כָּל הַגֵּה בְּעֵדָה?
אִי שְׁפֹתַיִם תִּתְּפַחְלָנָה בְּאֵלֵי חֶרֶם, חֶרֶם?
?

* אחד, אחד, אחד' בנימטריה 'טל'

על חרבות פוטאן

השחר על שרידי פוטאן - העיר
טובל צדון בתימרות צשן וובינס.
זהרי מזרח דולגים על פסגות האפק,
לקראת עבים שורצים מבטן השאול.
שמים ושאול!
צללים מפרפרים בין צמודי-הקדם
של הקתדרל,
בארוו רזי הליל ונחפזים יגוסו
למפרות, לתגרים.

*
רב אברהם!
רב שם טוב, בני,
מה הביאה הלם, הבקר?

לבי אמר לי, כי אמצאה בין החרבות.
המום-חזון ברחמי מחדרי אליה.
אמש אחרי חצות, ואני מצרף ומגלגל
השם בינסע. הקלמוס בידו,
על ארכבותי הניר, ויאהוני גים.
ואני רואה: הנר הולך-ככה לאט.
קמתי לתקנו ואכבנו, אבוי!
וראה זה פלא:
לא ככה הנר כי מתוך פני יזרח.

העיר קפואה באיטליה

התחלתי להלך והאור הולך עמי.
על יצועי עליתי ואתכס, - האור
אינו פורש. פקחתי את עיני:
אותיות י-י-ס-ע' פורחות מעל הניר
ודמות הרים להן, הרים נערמים.
רעד אחוני, כל בשרי סמר,
וכח אין בי עוד וכל גופי כאין.
האותיות קוראות אלי ממרחקים;
אחלי, רב אברהם, מה החזון חזיתי?

העיר רב אברהם עיניו על המרחב,
הנגלל כמגלת-סוד באצבעות הנגה
מעבר להרים.

אות קדשת, בני, ועל ידי אות-מופת
תתקדש.

האות - תאנה היא, השחק - החושק.
עיני חשמל ל'יד, עיני בורא הכל,
רואה-אינו-נראה, מנהיג פחות בראשית.
שוב שכב, בני, אולי יזרח חזון
חדש בגשמתך וה' הא, חותם שכינה,
ממנה הנבואה, תרוגן כל ישותך.

גדם רב אברהם. עוד רגע ושפתיו
שנית מדובבות:
שם טוב, בני,

את חזון לבי ראית בחזונה הלילה:
גור גור ידוד, כי מקל גודי אקת,

וְאָסַע מִפֶּה נְסוּעַ. מְחֻז־חֶפְצֵי קוֹרֵא.
רְבוּת, רְבוּת נִדְדָתִי בִימֵי חֲלָדֵי דָוִים.
חַי בָּשָׂר וְנַחְתִּי וְאֶשְׁבַּע כְּלִמָּה וּבִזוּ.
צְלָבִים דְּמֵי הַיָּרוּ, וְצַעֲקוֹת: חֶרֶם, חֶרֶם!
רְדָפוּנִי בְּאֵיבָה מֵאֲהָלֵי יַעֲקֹב.
אֲךְ כְּרְבוּת סְבָלִי כֵן רְבוּ הַנְּגָהוֹת
הַפּוֹרְצִים מִן הַפְּסָגָה אֵלַיָּה אֲעֻפִּיל.
אוּלַי אֲחַרּוֹן הַשְּׂבִיל, וְעַקְבוֹתַי יִפְלוּ
לְתַהוֹם הַנְּשִׂיָה מֵעֵבֶר לַפְּסָגָה,
אֲךְ הַנְּגָהוֹת יִפְרוּ וְהַצִּיפּו הַנְּתִיבוֹת,
בְּהֵן יַעֲלוּ בְּגִיל בְּגִינוּ הַנְּאוּלִים,
וְכָל גּוֹיֵי עוֹלָם בְּעַקְבוֹתָם יִנְהָרוּ.

‘וּמְחֻז חֶפְצֵךְ, אֵיזָהוּ? גִּלְהָ אֲזוּנֵי בְטָרָם...’
‘אֲלֶקַח מֵעֲמֶךָ? הַשְּׁלִים אֲבָרְהִם וְזִי
בֵּין עֲפֻעֵפִי חֶמֶק:
‘אֲנִי אֵל הָאֲפִיפִיּוֹר, לְעִיר יִלִּין הַשְּׂקָר
עַל שְׁבַע הַגְּבָעוֹת.
הַקִּיץ הַקִּץ. בְּנִי יְדוּד, אֱלֹהֵי שָׁמַיִם,
שָׁמַע צַעֲקוֹת יַעֲקֹב וַיִּשְׁלַח אֶת הַמְּבַשֵּׁר.
וְכִי-רָרָה-הָיָה שְׁמוֹ.
הִנֵּה כִּי כֵן אֵלֶיךָ. הַגִּיעַ קִץ הַשְּׂקָץ,
וְעַת מִשְׁפָּט הַגִּיעָה וְזִמְן הַקִּץ נִשְׁלָם.

וְעַתָּה הָאוֹיָנָה, בְּנִי. בְּעוֹד יָמִים שְׁבַעָה
יִתְקַדֵּשׁ הַחֹג וּשְׁנַת הַסָּא תִּמְקְלָה,
וְאוֹר שְׁנַת בָּא הַסּוֹף יִפּוּץ בְּמֵלֹא תִּבְל.
קִדְשׁ הַשֵּׁם בְּסִמְרַ יוֹם-יוֹם עִם בּוֹא חֲצוֹת,

מִמְצַר הָאוֹתִיּוֹת קָרָא יְהוָה וְאֵל תַּחֲשֹׁךְ,
וְהָיָה לְמִרְחֵב הַמְּצַר וַיִּצְנֹךְ יְהוָה.
עִם שַׁחַר קֶשֶׁר יוֹד, / דְּלֵת בְּרִצּוֹעַת הַיָּד.
וְעִם שִׁיחַ שֶׁל רֵאשׁוֹ יִרְחַח שְׂדֵי עַל נִפְשָׁה,
בְּהַתְּעַטְפָּהּ בְּשִׁיחַ עִם בּוֹרֵא עוֹלָם.

‘וְהָיָה אֲחַרְיוֹן דְּבָרֵי בְטָרָם אֲעַקֵּר
בֵּית-חֶמְרֵי הַדֵּל, הַמְטַט בְּרוֹעוֹת יוֹם,
מִמְקוֹם נְטָה לְלוֹן שֵׁם בְּנִתִּיבוֹת נוֹדֵי:
אֶת נְגַה-נְגִיד הַיִּצִּירָה יַחֲשֹׁף הַשְּׂכָל,
אֲךְ אֵשׁ בּוֹעֶרֶת הִיא חֶמְכַת הַסּוֹד;
וְטוֹב לְהִשָּׁרֵף בְּאֵשׁ זוֹ, אֵשׁ זָהָב,
מִגִּישׁ בַּחֲשֶׁךְ כְּחִיּוֹת בִּינְעָר.’

בְּשַׁעַר הַוַּטִּיקָן

'מי אתה אשר מלאך לך
לכוא הלים עד שער דביר הקדש?'

'את פני הוד קדשתו האפיפור
ראות הפצתי.
רויאל שמי, בשורת שדי בפי.'

'רויאל? היהודי המתעתע?
לא נעלם דבר בואך ממנו.
מאן אבינו הקדוש ראות פניך.
פקד: בבוא רויאל בן-המרי,
בכבלים יושם ולמוקד יוכל.'

'כבלים! מוקד!
להוד קדשו הגד:
רויאל המבשר לא יחת מאלה;
את שם שדי קדש ולא יירא כל רע.
אל המוקד יוכל רק אהל-טיט זה,
הוא יעלה באש.
אך רוח זו נפח בי אל אלהי צבאות
בעמדי על הר סיני,
שלהבותיה בה;
ממשכן הטיט אל משכן-שמים
תמריא ושם תשכן לגצח נצחים.'

'מה הבשורה בפיך? דבר,
בטרם נשליכה הבורה, מקום תספר
מיך אחרונים ככל כופר ומין.'

'לאביה הקדוש הגד, כהן נצרת:
כה אמר שדי בפי שליחו אליך.
משה אמת ותורתו אמת.
אני ראשון, אני אחרון, מבלעדי אין אל,
ואוי לאשר יעו התעות בראי-בצלם
בתורת השלשה, שכן ש-ל-שה
הם ש-ק-ר ו-כ-ן-ב.'

'העיר והמגדל הנושא ראשו שמימה,
אשר בניתם לכם מאבן ומחמר,
מעל להריסות עיר רומי הקבורה,
לרסיסים יבו; זה קץ כל אבן
שבאולתה תאמר: בי ישכן אל,
לי יסגדו סגוד כל באי עולם.'

'עיר בכל, האזיני, ושבע גבעותיה
תשמענה אמרי פי:
אני בללתי בימות קדם שפת הארץ
אשר לא ישמעו איש שפת רעהו.
הנה בא יום, והוא לא ירחק בוא,
ואבל שפתכם קדשתם תחת שפת סיני,
ואפיצכם מפה אל כל כנפות ימים.
נפול תפל העיר ומגדלה יכרע.
• 'שלשה' בנימטריה 'שקר וכזב'

אָז יִבְקַע הַשַּׁחַר עַל עֵיר הַרִים סָבִיב לָהּ,
 וְרוּחַ צַח מִשְׁפָּיִים יִשׁוּבֵב לְבַב אָנוּשׁ.
 הַשָּׁמַיִם יִהְיוּ אֶרֶץ וְאֶרֶץ – שְׁמִימֵית תְּהִי.
 וְהַתְּכֵתִי כָּל שְׁבָעִים אַמּוֹת וּלְשׁוֹנוֹתַם
 בְּתוֹף יִשְׂרָאֵל בְּתַרְתִּי וּבְתוֹף לְשׁוֹן קִדְשִׁי.
 וּבְדַבֵּר הַמְּדַבֵּר וּרְנֵנוּ מִפִּי
 כִּי בֵּית הָאוֹתִיּוֹת נוֹשְׁמוֹת סוּדוֹת בְּרֵאשִׁית.
 שְׁבָעִים לְשׁוֹנוֹת –
 צִירָרוּף אִוֹתֵי-יוֹת *:
 אֶלֶף רִישׁוֹד דָּלֵת;
 שְׁפָה אַחַת לִפְּל וּדְבָרִים אֲחָדִים,
 וְלֵב אֶחָד וַיַּעַם מֵאַפְסִים עַד אַפְסִים.
 וְשָׁמַי אֲשֶׁר נִגְלָה בְּלִבַּת אֵשׁ הַסֵּנָה,
 וְעַל הַר סִינַי עָשׂוּ יָרֵד בְּקוֹל בְּרָקִים,
 יַעֲבֹב מִכָּל גְּרוֹן, מִכָּל לְשׁוֹן וְחָף *:
 אָנֹכִי ...

שֵׁם יֵשׁוּ תִנְאֵץ, יְהוּדִי בֶן-מֵנוּת.
 סֵתֵם פִּיךָ הַטְּמֵא, אֲרוּר אָדָם וְאֵל!

לֹא אָנִי, הִפְהֵן! אַתֶּם נֹאצְתֶם שֵׁם
 יְלִיד נִצְרַת מֵאֵז וְעַד הַיּוֹם.
 יוֹם-יּוֹם עַל אֵם דְּרָכִים, בְּרֵאשׁ כָּל שׁוֹק
 וּבְמִסְתָּרֵי-מִנְוָה, הַזּוֹמְמִים מוֹקֵד-מִטְבַּח,
 אוֹתוֹ וְאֵת תּוֹרְתוֹ אַתֶּם צוֹלְבִים עַל צֶלֶב.
 תּוֹרַת חַיִּים אֲשֶׁר נָתַן אֵל חַי

* 'שבעים לשונות' בגימטריה 'צירוף אותיות'.
 ** א' – אות הגרון; ג' – אות הלשון; כ' – אות החך.

לְיִשְׂרָאֵל בְּחִירוֹ; בְּדוֹחַ לְבָכֶם,
 לְתוֹרַת-מְנוּת שֶׁל אֵל מֵת הַפְּכֶתֶם.

הַתּוֹכְרוֹ? אֵיךְ אִם שְׁכַחְתֶּם רְדוֹ
 לְמַעֲרוֹת-הַסֵּתֵר, מִתַּחַת זוֹ הַעֵיִר,
 שֵׁם רֵאשׁוֹנֵי-דַתְכֶם מֵעֵין רוֹדִים נִצְפָּנוּ.
 שׁוֹטְטוּ בְּמַחְשָׁכִים וְגִשְׁשׁ גְּרָכֶם
 כְּתוֹבוֹת קְבָרֵי קְדוּשֵׁיכֶם, שְׁנַפְחוּ רוּחֶם
 בֵּין מִסְמָרוֹת צִלְבִים אוֹ בֵּין שְׁנֵי חַיּוֹת,
 עַל בְּמַת זֶה הַמְטַבֵּחַ, לְרִגְלֵי זֶה הַהֵר.

שׁוֹר:

עֵי-הַהֵרִם וּפְרָצֵי הָעֲמוּדִים בְּשַׁעַר
 קוֹרְצִים כְּלָפִי צִלְבֵי הַפֶּזוּ עַל קְמַרוֹנֵיכֶם,
 צִינֵי-דָמָם סוֹבְלוֹת בְּשִׁכְיוֹת הַחֲלֹנוֹת,
 בֵּין עַפְעַפִּיהֶן – לַעֲגוּ: כְּרַעְנוּ עַד אֲרָצֵי עֵה
 וּנְקָם.

הַמְטַבֵּחַ עֲרַכְתֶּם מְלוֹא כָּל הָאֶרֶץ.
 עַד נִצַּח הוּא כִּי קָמְנוּ.
 יִרְשְׁתֶּם וְגַם תִּרְצְחוּ.

שְׁמַעוּ אִפּוּא, נְתַעִים, דְּבַר הַשׁוֹמֵר מְלִיל:
 שׁוּבוּ!
 אֵל אֵל סִינַי אֲתִיו!
 כִּי הוּא אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד,
 אֶתְהַבֶּה – שְׁמוֹ *.

* 'אתד' בגימטריה 'אהבה' 'שמע ישראל ... אחד',
 ואחר כך: 'ואהבת ...'

ה'ס, בווי אל נאיש! נלאיתי נשא
תרמית שקתיך.
שומרי הסף! אסרו את בן התפת,
אל המהפכת בחצר הפרנציסקנים
סחבוהו כהסחב הפגור.

*

רוח קדם קם, הבהיל עבני מחשך
על פאתי הים,
הנבות דם.
מי הוא הנחפו כנס ממגור גז,
שולי שחור מעילו ואבנטו תפושים בזרועות סער,
אימות עיניו
לאלב,
הנד בראש השער?

א י ד?

אי קומטינא,
הצחיח באי הים,
הגידה:
האדמתך תשמר עפר איש הפלא,
הסנה אשר הצת פתאום על פסגות-נשף-
הבינים,
יזר רשפיו על יריעות הזמן?
את לילותיה צו והאזינו,
אולי הד צעדיו כושלים ועיפים
עדנה יהלך על פני סלעי הריה,
בדרךך אל הים, לקראת חופי מזרח?
שאל את פי הים, אולי יזכר
ניד עפעפיו בוכים עם זרח שחר,
טבול זיו אבל עולה מעל מקדש חרב?
נא, גנו מנגות קדש את רחשי-לבו
ואת רעד-שפתותיו
האחרונים.
ולרוחותיה השטות עם צללי ערבים,
קרא,
ורחפו על פני קברו, לא ידע איש,
ר'יתגדל' ילחשו.